

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

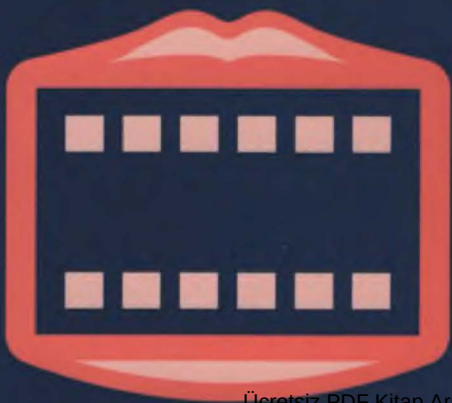
Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

Deneyin Edebiyatı / Roman

FİLM ANLATICISI KIZ

Hernán
Rivera
Letelier

FİLM ANLATICISI KIZ

Orijinal adı: La contadora de películas

© 2009, Hernán Rivera Letelier c/o Guillermo Schavelzon & Asoc. Agencia Literaria

www.schavelzon.com

Providencia, Santiago, Şili

Yazan: Hernán Rivera Letelier

İspanyolca aslından çeviren: Süleyman Doğru

Türkçe yayın hakları: © Doğan Egmont Yayıncılık ve Yapımcılık Tic. A.Ş.

Bu kitabın Türkçe yayın hakları Lir ajans aracılığıyla alınmıştır.

1. baskı / Mart 2015 / ISBN 978-605- 09-2518-0

Sertifika no: 11940

Kapak tasarımı: Geray Gençer

Baskı: Yıkılmazlar Basın Yayın Prom. ve Kağıt San. Tic. Ltd. Şti.

Evren Mah. Gülbahar Cad. No: 62 / C Güneşli - Bağcılar - İSTANBUL

Tel: (212) 515 49 47

Sertifika no: 11965

Doğan Egmont Yayıncılık ve Yapımcılık Tic. A.Ş.

19 Mayıs Cad. Golden Plaza No. 1 Kat 10, 34360 Şişli - İSTANBUL

Tel. (212) 373 77 00 / Faks (212) 355 83 16

www.dogankitap.com.tr / editor@dogankitap.com.tr / satis@dogankitap.com.tr

Film Anlatıcısı Kız

Hernán Rivera Letelier

Çeviren: Süleyman Doğru

**Film anlatıcısı bir kuzeni olan,
Ayı lakaplı, Claudio Abarca'ya.**

“Biz rüyalarla aynı maddeden yapılmışız.”

Shakespeare

“Biz filmlerle aynı maddeden yapılmışız.”

Hada Delcine

Evimize giren para, göz açıp kapayıncaya kadar tükendiği için, kasabaya ne zaman babamın başrol oyuncularına bakıp güzel olduğuna kanaat getirdiği bir film gelse, bir bilet almaya yetecek para bir şekilde denkleştirilir ve ben o filmi seyretmeye gönderilirdim.

Sinemadan geldikten sonra, filmi oturma odasında toplanan bütün aileye anlatmam gerekiyordu.

Filmi seyrettikten sonra eve dönünce, babamı ve erkek kardeşlerimi yeni taranmış saçları ve en güzel kıyafetleriyle, tıpkı sinemadaki gibi yan yana oturmuş halde, beni sabırsızlıkla beklerken bulmak çok hoştu.

Babam, bacaklarının üzerinde bir Bolivya battaniyesiyle, evimizin yegâne koltuğuna kurulmuş olurdu, ki burası sinemanın en ön sırasına tekabül ederdi. Yerde, koltuğun hemen yanında, onun kırmızı şarap şişesi ve evde kalan son bardak dururdu. İzleyici koltukları yerine geçen, kaba tahtadan yapılmış uzun bankın üzerinde erkek kardeşlerim büyükten küçüğe doğru yan yana otururlardı. Daha sonra, arkadaşlarından bazıları pencereden içeri sarkmaya başlayınca, sinemanın balkon kısmı da ortaya çıkmış oldu.

Sinemadan geldikten sonra, benim için önceden hazırladıkları bir fincan çayı çabucak içer ve işime girişirdim. Onların önünde ayakta, sırtım bir sinema perdesini andıran beyaz badanalı duvara dönük halde, hiçbir ayrıntısını, hiçbir diyalogunu, hiçbir karakterini unutmadan, babamın dediği gibi, ilk sahnesinden son sahnesine kadar filmi anlatmaya koyulurdum.

Şunu açıklığı kavuşturmam gerekiyor ki, sinemaya beni göndermelerinin sebebi ailenin tek kadını olmam,

onların da –babam ve kardeşlerim– birer centilmen olmaları değildi tabii ki. Hayır efendim. Beni gönderiyorlardı, çünkü filmleri hepsinden daha iyi anlatıyordum. Evet, doğru anladınız: Ben ailenin en iyi film anlatıcısıydım. Ardından, önce mahallenin, kısa bir süre sonra da kasabanın en iyisi oldum. Bildiğim kadarıyla, film anlatmakta benim üzerime kimse yoktu. Türü ne olursa olsun: kovboy, korku, savaş, uzay, aşk; ve elbette ki, iyi bir güneyli olarak babamın en çok hoşuna giden Meksika filmleri.

Nitekim unvanımı da, şu bol şarkılı ve hıçkırıklı Meksika filmlerinden biriyle kazanmıştım. Zira bu unvanın kazanılması gerekti.

Yoksa siz benim kara kaşıma, kara gözüme bakarak mı seçildiğimi sanıyorsunuz?

Beş kardeştik. Dört erkek ve bendeniz. Beşimiz boyut ve yaş olarak kusursuz, gerçek bir merdiven oluştuyorduk. Ben en küçüktüm. Sadece erkek kardeşlerle dolu bir evde büyümenin ne anlama geldiği konusunda bir fikriniz var mı? Ben hiçbir zaman bebeklerle oynamadım. Buna karşılık bilye oyunlarında ve dokuz kuka oyununda şampiyondum. Güherçile madenlerinde ker-tenkele öldürmede de üzerime kimse yoktu. Daha kafasını çıkarır çıkarmaz, pat! öbür dünyayı boyluyordu.

Sürekli yalınayak dolaşıyor, gizlice sigara içiyor ve kafama kasket takıyordum; hatta ayakta işemeyi bile öğrenmiştim.

Zira ayakta işenir, çömelerekse kaka yapılır.

Ben pampanın neresinde olursa olsun bu işi, tıpkı erkek kardeşlerim gibi bu şekilde, ayakta hallediyordum. Hatta kim daha uzağa işeyecek yarışmalarında bazen onlara fark bile atıyordum. Üstelik rüzgâra karşı.

Yedi yaşını doldurunca okula başladım. Etek giyme mecburiyetine katlanmanın yanı sıra, genç hanımlar gibi çiş yapmaya alışmakta da bayağı zorlandım. Bu benim için okumayı öğrenmekten bile daha zor oldu.

Yarışma düzenleme fikri babamın kafasında oluştuğu sırada ben on yaşındaydım ve ilkokul üçüncü sınıfa devam ediyordum. Babam bizi sırayla sinemaya gönderip sonra da filmi anlattırmayı planlıyordu. Film en iyi anlatan, sinemaya güzel bir film –ya da bir Meksika filmi– geldiğinde onu görmeye gidecekti. Meksika filmi iyi ya da kötü olabilirdi, bunun babam açısından önemi yoktu. Bir de, tabii ki, bilet alacak paramızın olması koşuluyla.

Diğerleri daha sonra evde filmin anlatımını dinlemekle yetineceklerdi.

Fikir hepimizin hoşuna gitti; hepimiz yarışmayı kazanmaya muktedir olduğumuzu hissediyorduk. Bu düşünceye kapılmamız sebepsiz değildi, zira kasabadaki diğer bütün çocuklar gibi, ne zaman sinemaya gitsek çıkışta filmin yıldızlarını en güzel sahnelerinde taklit etmeye başlardık. Kardeşlerim John Wayne'in kambur yürüyüşü ile kaykık bakışını, Humphrey Bogart'ın küçümseyici dudak büküşünü ve Jerry Lewis'in inanılmaz komik yüz ifadesini mükemmel bir biçimde taklit ediyorlardı. Ben de kirpiklerimi Marilyn Monroe gibi kırpmaya çalışarak ya da Brigitte Bardot'nun masum –şehvet uyandıracak derecede masum– genç kız suratını taklit ederek onları gülmekten öldürüyordum.

Sinemaya neden bizzat babamın gitmediğini soranlar olacaktır; en azından bir Meksika filmi oynadığında. Babam yürüyemiyordu. Geçirdiği bir iş kazası yüzünden belden aşağısı tutmuyordu. Malulen emekli olmuştu. İyi kötü karın doyurmaya ancak yeten cüzi bir emekli maaşı alıyordu.

Bir tekerlekli sandalye bile alacak paramızın olmadığını söylemeye gerek yok. Onu yemek odasından ya da sokak kapısının oraya –kırmızı şarabını, öğleden sonranın ve arkadaşlarının geçişini izleyerek içmekten hoşlandığı yere– taşımak için, kardeşlerim eski bir üç tekerlekli bisikletin tekerleklerini onun koltuğuna monte etmişlerdi. Üç tekerlekli bisiklet, en büyük ağabeyimin aldığı ilk Paskalya hediyesiydi ve tekerlekleri babamın ağırlığına uzun süre dayanmıyor, hemen yamuluveriyor, sürekli tamir etmek gerekiyordu.

Annem mi? Pekâlâ, annem kazadan sonra babamı terk etti. Onu ve biz beş çocuğunu. Öyle, bir anda! İşte bu yüzden babam, küçümseyerek “Hoppa kadın” diye adlandırdığı annemin adını anmamızı yasaklamıştı.

İçimizden biri ne zaman ağzından istemeden anne

sözünü kaçırsa, “Bana o hoppa kadından bahsetmeyin” diyordu.

Ardından da, onu içinden çıkarmak için saatlerce uğraştığımız bir sessizliğe gömülüyordu.

Hatırlıyorum da, annemin bizimle birlikte yaşadığı –o talihsizlikten önce–, ailemizin bir bütün olduğu ve babamın çalıştığı (ve o kadar içmediği) günlerde, iş dönüşü annem tarafından bir öpücükle karşılanırdı ve hafta sonları yedimiz birlikte sinemaya giderdik.

Sinemaya gitmek üzere hazırlanma ritüelini o kadar çok severdim ki!

“Bugün bir Audie Murphy filmi gösteriliyor” derdi babam eve dönünce (o dönemde filmlerin kategorisini belirleyen başrol oyuncularındı). Bunun üzerine en güzel elbiselerimizi ve en güzel ayakkabılarımızı giyerdik. Annem erkek kardeşlerimin saçını tarar, limon suyuyla usulüne uygun bir biçimde yandan ikiye ayırırdı. En küçükleri olan Marcelino hariç, zira onun saçları ye-le gibi sertti ve ne kadar taranırsa taransın kafası açık bir kitap gibi kalırdı. Benim saçlarımı atkuyruğu yapmak için siyah lastikle o kadar sert sıkardı ki, gözlerim suratımdan fırlayacak gibi olurdu.

Daima akşam gösterimine giderdik.

Buna bayılırdım, zira bana göre pampanın en güzel anı günbatımı zamanıydı. Güneşin son ışıkları çinkonun oksidini altın rengine boyar, akşamın alacakaran-

lğının renkleriye annemin kullandığı ipek eşarplarla bir takım oluşturunurdu.

Annem ipek eşarpları çok severdi.

Pampada alışıldığı üzere toprak yolun ortasından, kızıl gökyüzüne doğru yürürdük. Yürürken annemin koluna girdiği babam, gelip geçen bütün erkekleri selamlardı.

“İyi akşamlar, Üstat Castillo!”

“İyi akşamlar, Bay Falanca.”

Ben adamların onu selamlarken anneme baktıklarını fark ederdim. Zira annem çok güzel bir genç kadındı ve yürürken kalçalarını filmlerdeki aktrisler gibi kıvırırdı. Sinemanın köşesine varıp eski hoparlörlerden yükselen müziği duyunca kalbimiz büyük bir sevinçle dolardı. Sinema salonunun dışında insanın ağzının suyunu akıtan şeyler satan arabalar olurdu. Annem, kendisi ve babam için âşık hapları,¹ bizim her birimiz için de birer külâh patlamış mısır satın alırdı.

Salona ilk giren neredeyse her zaman biz olurduk.

1. Üzerinde “Seni seviyorum”, “Sen benimsin” gibi ifadelerin yazılı olduğu yuvarlak hap şeklindeki drajeler. (ç.n.)
Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Biz, salona sürü halinde girmek için filmin başladığını haber veren gong sesini bekleyen diğer seyirciler gibi değildik. Biz erken gelip filmi içeride beklemeyi severdik.

Alacakaranlık sinema salonu beni büyülerdi; bana saklı, gizemli, her zaman keşfedilmemiş şeyler barındıran bir tür esrarengiz mağara gibi görünürdü. Girişteki ağır kadife perdelerin diğer tarafına adım atarken, tatsız tuzsuz gerçek dünyadan muhteşem bir sihirli dünyaya geçiyormuşum izlenimine kapılırdım.

En ön sıraya, bana kilisedeki büyük sunağı andıran devasa beyaz perdenin hemen dibine otururduk. Işıkların söndüğü, giriş perdelerinin kapandığı, müziğin sustuğu ve perdenin yaşam ve hareketle dolduğu an, o ayının tepe noktasını teşkil ederdi.

Ben havada asılı gibi kalırdım.

İşte bu, sinemanın benim üzerimde uyguladığı tuhaf büyüünün zirvesiydi. Benim ve annemin. Şimdi bunu biliyorum. Bizim, babam ve kardeşlerimle aramızdaki fark işte buydu: Sinema onların hoşuna gidiyordu, ama bizi delirtiyordu.

Işıklar sönerken hepsi koltuğa yerleşir ve perdenin önünde kaskatı kesilirlerdi. Ama ben değil. Projeksiyon

odasının küçük pencerelerinden fırlayıp resim ve sese dönüşeceği perdeye ulaşana kadar başımızın üzerinde ilerleyen ışık demetinin ortaya çıkışını görmek için kafamı arkaya çevirirdim. Ve birçok kez, filmin benim istediğim kadar hareketli olmadığı zamanlarda (çok fazla konuşma, pek az aksiyon), perdeye bakmayı bırakıp ışıltılı tozdan yapılmış o sihirli huzmeyi seyretmeye başlardım. O ışık selinin atlı Kızilderililerin kovaladığı trenler, fırtınalı denizlerdeki korsan gemileri ve yedi kafasından ateş çıkaran yeşil ejderhalar kadar olağanüstü şeyleri taşıyabilmesi bana bir mucize gibi gelirdi.

Ben o zamanlar konuşmaların, silah seslerinin ve Meksika filmlerindeki nefis *mariachi* şarkılarının da o huzmenin içinden aktığını düşünürdüm. Sonra öyle olmadığını öğrendim. Ve bazısı teknik özellikli –mesela hareket izlenimi uyandırmak için seyircilerin gözünün önünden geçen resimlerin (ya da karelerin) sayısının saniyede 24 tane olduğu gibi– daha birçok şey öğrendim. Bu tür bilgilerin ne işime yarayacağını bilmiyordum, ama sinema hakkında her şeyi öğrenmek istiyordum. Bu duygu, kasaba kütüphanesindeki *Ecran* dergilerini okumaya başlamamla birlikte ortaya çıktı.

Onları çılgına dönmüş gibi okuyordum.

Ama şimdilik bu konuya fazla girmek istemiyorum, zira bu film anlatıcısına dönüşmemden sonra olan bir şey.

Pampadaki diğer bütün güherçile madeni kasabalarında olduğu gibi bizim burada da, lojmanları oluşturan yapılara bakınca içlerinde üç toplumsal sınıftan hangisini barındırdıkları hemen anlaşılıyordu: İşçilerin çinko barınakları, şirket idari personelinin kerpiç evleri ve gringoların² lüks villaları.

Bizim evimiz çinko levhalardan yapılmış üç odalı bir barakaydı. Odalardan ilki oturma odası diye adlandırılan kısımdı. İkincisi yatak odası, dip taraftakiyse mutfak ve yemek odası vazifesi görüyordu. Üç ferforje yatağımız yatak odasına ucu ucuna sığıyordu. Bunların birinde babam, diğerinde en büyük üç kardeşim ve üçüncüsünde de kardeşim Marcelino ile ben uyurduk.

Ben başucunda, o ise ayak tarafında.

Kardeşlerimin isimleri büyükten küçüğe doğru şöyleydi: Mariano, Mirto, Manuel ve Marcelino. Benimkiyse María Margarita. Babamın M harfiyle başlayan bir isim takıntısı olduğunu herhalde fark etmişsinizdir. Bir keresinde anlatırken ondan duyduğuma göre, kendi ismi Medardo ile annesi Martina ve babası Magno'nun isimleri arasındaki ortak özelliği fark ettiği gün başlamış bu.

2. Gringo: Latin Amerika'da Kuzey Amerikalılara verilen ad. (ç.n.)

Artık annemle evlenmiş olmasının yegâne sebebi- nin bu takıntı olduğuna inanıyorum, zira annemin adı María Magnolia'ydı. Yoksa ne ortak bir zevkleri ne de benzer bir tarafları vardı. Tıpkı yağ ile sirke gibiydiler. Ayrıca babam ondan yirmi beş yaş büyüktü.

Bir keresinde komşu bir kadın bu yaş farkından ötürü şaşkınlığını gizleyemeyince, annemin bıkkınlık dolu bir ifadeyle şöyle dediğini işitmiştim: “Eskiden kırsal kesimde bu çok yaygındı.”

Babam ne zaman M harfiyle başlayan isimlerin tılsımından bahsetse, büyük yıldızların en büyük sırrının bu olduğunu söylerdi. İnanmıyorsanız Norma Jean'e bakın, derdi: Marilyn Monroe ismini almadan önce bir mağazada basit bir tezgâhtardı. Eğer bunun tersi bir örnek istenirse, Hispanik sinemanın en büyük komedyenlerinden Cantinflas orada duruyordu; bütün başarisını gerçek hayatta isminin Mario Moreno olmasına borçluydu. İşte bu kadar basit. Bana inanmıyor musunuz? Babam burada bir an durup darbeyi indirmeden önce kurbanına bakan bir cellat gibi kendisini dinleyen kişiye baktıktan sonra bir zamanlar birinden duyduğu ve teorisinin tartışmasız doğruluğunu teşkil eden bilgiyi tıpkı bir öldürücü son darbe gibi eklerdi.

“Mario Moreno'nun ilk başlarda” derdi, sözcüklerin üzerine basa basa, “henüz bir sirk sanatçısıyken, Manuel Medel adındaki bir komedyenle ikili gösterilere çıktığını biliyor muydunuz, hemşerim?”

Bugün artık şuna inanmaya başladım ki, Marilyn Monroe'yu beğenmesinin en büyük sebebi, adının ve soyadının M harfiyle başlamasıydı. Onun ismini vermek için hep bir “kız çocuğu” olmasını istemiş, ama annem buna kesinlikle karşı çıkmıştı. “Filmlerde doğru dürüst

rol yapmayı bile beceremeyen şu sahte sarışın”dan nefret ettiğini söylüyordu. Buna karşılık, yolda giderken yürüyüşünü taklit ettiği aktris oydu. Ve bizi terk edişinden kısa bir süre önce, onun ölüm haberini duyunca bütün gece ağladı.

Ailede, babamı hayal kırıklığına uğratacak biçimde sadece erkek çocuklar dünyaya gelmeye başlayınca, onlara isim seçmek büyük sorun yaratmamış; ta ki dördüncü çocuk doğana kadar. Orada babam artık daha fazla dayanamamış ve oğluna Marilyno adını koymak istemiş.³

Annem elinde mutfak bıçağıyla buna karşı çıkmış.

Ben doğunca kopan fırtınayı tahmin edersiniz. Dediklerine göre, babam nihayet bir kız çocuğunun dünyaya geldiğini öğrenince, artık evde bir Marilyn'i olacak diye sevinçten havalara uçmuş. Ama annem karşı çıkmış, hatta onu boşanmayla tehdit etmiş. En sonunda babam bir çift M harfiyle yetinmiş ve bana María Margarita ismini koymuş. Doğrusunu söylemek gerekirse, bu ismi hiçbir zaman çok sevmedim, zira bana kişiliksiz, teslimiyetçi, ana kuzusu birini çağrıştırıyordu.

Oysaki ben hayatta başka bir şey olmak istiyordum.

Bu şeyin ne olduğunu bilmiyordum, ama başka bir şey işte.

Bu konuda anneme benziyordum. O asla bir şeyle tatmin olmaz, sürekli saç modelini değiştirir, yeni makyaj biçimleri dener, aynanın karşısında mimikler, pozlar çalışır ve o zamanki çocuk halimle kısmen anlayabildiğim bir sözü tekrarlayıp dururdu:

3. İspanyolca konuşulan ülkelerde bazı isimlerin sonundaki "o" ya da "a" sesi onun erkek ya da kız ismi olmasını belirler. Mesela Eduardo erkek ismiyken Eduarda kız ismidir. Baba, aslında olmayan bir biçimde, zorlamayla Marilyno adını koymak istemiş ve oğluna Marilyno adını koymak istemiş.

“Yıldız olabilmek varken ne diye ateşböceği olmakla yetineyim, derim ben.”

Ve aynanın önünde deli gibi kırıtıp dururdu.

İşte bu yüzden, film anlatıcısı olarak ün yapınca, kendime yaptığım işle daha uyumlu bir isim buldum. Ama bundan bahsetmek için henüz erken.

Biraz sabır, her şeyin bir sırası var.

Şunu itiraf etmeliyim ki, filmi en iyi kim anlatacak yarışmasının kazananı olacağımı hiçbir zaman düşünmemiştim. En büyük favori, “Kuş” lakaplı, evin alışveriş işlerinden sorumlu ikinci büyük ağabeyim Mirto’ydu. Ben bile oyumu gözüm kapalı ona verirdim. O her zaman neşeli, konuşkan biriydi ve bütün gün aklına gelen her şeyi anlatıp dururdu; ileri derecede bir mizah duygusu vardı.

Buna karşılık, kekemeliğinden ötürü Caterpillar diye çağırılan ve hem hepimizin en akıllısı, hem de, babamın deyimiyle “jandarma onbaşısından daha ciddi” olmasına rağmen evin aşçılığını üstlenen en büyük ağabeyim Mariano’nun, konuşma kusurundan ötürü kazanma şansı hiç yoktu. Zavalılık, annemiz gittikten sonra kekelemeye başlamıştı.

Evin temizliğinden sorumlu diğer ağabeyim Manuel zaten sinemayı pek sevmezdi. Bu dünyada onu en çok ilgilendiren şey futboldu; iflah olmaz bir futbol tutkunuydu ve bütün gün maç yapardı; sabahtan öğleye kadar ilk devre oynanır, kısa bir öğle yemeği molasının ardından başlayan ikinci devreyse hava kararınca biterdi. Topa vurmadan önce her seferinde topraktan bir tepe yapma alışkanlığından ötürü ona Tepecik adını taktılar.

Pampadaki herkes lakabını bir rozet gibi gururla taşırdı; lakabı olmayan kişi, bir yaşar yaşamaz varlık, bir bay hiç kimseydi.

Lakabı Kitap Kafa olan en küçük ağabeyim Marcelino sanatçı ruhlu biriydi. Renkli kalemle resim yapmayı çok severdi. Evde genellikle sessiz kalır, konuşmaktan ziyade dinlemeyi tercih ederdi. Evdeki tek görevi çöpü çıkarmaktı.

En son ben geliyordum ve kız olmamdan ötürü beni ciddiye alan yoktu. Kadınların sadece ortalığı toplama ve bulaşıkları yıkama (benim evde üstlendiğim işler) konusunda iyi olduklarını düşünüyor, bu yüzden bana hiç şans tanımıyorlardı. Oysaki onlara karşı bana avantaj sağlayan –o sırada benim bile farkında olmadığım– üç şey vardı. İlk olarak, ben Opalong Casidy'nin, Gene Austri'nin, Kid Colt'un ve Eski Batı'nın diğer bütün kahramanlarının hikâyelerini okuyordum, onlar ise hiçbir şey okumuyorlardı. İkincisi, beni kucağında taşıırken *Esmeralda, la hija del río*'nun (Nehrin Kızı Esmeralda) tek bir bölümünü bile kaçırmayan annemden bana geçen bir tutku olan radyo tiyatrolarına bayılıyordum. Üçüncüsüyse, babamın bile bilmediği bir şeydi: Küçükken annem beni romantik filmler –onun en sevdiği türdü– anlatarak uyutuyordu ki, bunu kardeşlerimin hiçbirisiyle yapmamıştı.

“Bunlar daha ziyade biz kadınlar için” derdi, suç ortaklığımızın işareti olan o bayıldığim göz kırpmasıyla.

Sinemaya ilk giden, Caterpillars lakaplı ağabeyim Mariano oldu. Film berbat anlatırdı. O gün bir savaş filmi vardı –Almanlara karşı Kuzey Amerikalılar– ve zavalılığın anlattıkları içinde tek anlaşılan, başarıyla canlandırdığı makineli tüfek takırtısı oldu. Ve bir de mimikleri. Mimikleri gerçekten çok iyiydi. Eğer sessiz sinema döneminde olsaydı, eminim ki bu işi çok başarılı yapardı.

Kuş lakaplı ağabeyim Mirto’nun şansına Jack Palance’ın oynadığı bir Kızılderili filmi düştü. Anlatışı olağanüstüydü. Atların dörtnele gidişi, silah sesleri, Kızılderililerin bağırışı, dumanla haberleşmeler. Hatta okların “zuuummm” diye ıslık çalarak başımızın üzerinden geçişini bile duyar gibi olmuştuk. Mirto’nun tek kötü tarafı, filmdeki bütün karakterleri “lavuk” olarak görüp anlatmasıydı:

“İşte tam o sırada, lavuk tabancasını çıkarıp karının kafasına ateş edince ortalık cehenneme döndü, zira diğer lavuklar her ne kadar ödleri boklarına karışsa da, bir lavuğun böyle bir şey yapmasına izin veremezlerdi...”

Film anlatma işinde fena olmayan Manuel'e bir vampir filmi denk geldi. Ama zavalılık aşkın kurbanı oldu. On iki yaşındaki ağabeyim, kasabadaki en zengin çeşitli dükkânın sahibinin kızına âşıktı (aramızdan bir tek onun sevgilisi vardı) ve filmin sürdüğü bir saat kırk beş dakikalık zamanı korkudan çığlık atıp duran kıza sarılarak geçirmişti.

Ağabeyim Marcelino'nun durumu kötü şansın danskası oldu. Doğuştan suskun bir yapısı vardı; anem evde bizimle yaşadığı dönemde "Bu çocuğun ağzından sözcükleri çıkarmak için bir tirbuşon lazım" derdi Marcelino'nun şansına neredeyse hiç diyalogun olmadığı *İhtiyar Adam ve Deniz* isimli film düştü.

Filmi anlatışı beş dakikadan fazla sürmedi.

İki hafta sonra sıra nihayet en küçük kardeşe, María Margarita'ya ya da bazen babamın seslendiği şekliyle MM'ye, yani bana geldi. Benim belli bir lakabım olmasa da, bazı çocukların bana gizliden gizliye *Marimacha*⁴ dediklerini biliyordum. Bu lakap elbette ki çok incelikli değildi, ama dikkat ettiyseniz M harfiyle başlayan iki sözcükten oluşuyordu.

O iki hafta boyunca birçok iyi –kimisi çok iyi– film geldi, ama bilet alacak paramız yoktu. Ayın henüz ortalarıydı ve kalan bütün paramız ancak karnımızı doyurmaya ve babamın şarabına yetecekti.

"Aybaşındaki maaş ödemesini beklememiz gerek" diyordu babam. Ve neticede tam da o gün sinemanın afişlerinde beliren film, kasabadaki herkesin büyük bir heyecanla beklediği *Ben-Hur* oldu.

Ağabeylerim deliye döndüler.

Hepsi sinemaya gitmek istiyordu. Ya da en azından

gidenin Mario olmasını istiyorlardı, çünkü dediklerine göre o ana dek en iyi film anlatan o olmuştu. Ama adaletli bir adam olan babam buna karşı çıktı.

“Şimdi sıra María Margarita’da ve sinemaya María Margarita gidecek. Konu kapanmıştır.”

Film üç saat sürdü. Meksika sinemasının yaşlı aktrisi Sara García'dan daha çok ağladım.

Daha önce hiçbir filmi onun kadar beğenmemiştim. Sonradan öğrendiğime göre, uzunluğunun yanı sıra sinema tarihinin en pahalı filmi olmuştu. Ve on bir dalda Oscar kazanmıştı. Ayrıca Charlton Heston en beğendiğim aktörlerden biriydi.

Eve kızarmış gözlerle döndüm. Herkes sabırsızlıkla beni bekliyordu. Sessizlik içinde bir fincan çayımı içtikten sonra onlara doğru ilerledim ve bacaklarım falan titremeden anlatmaya başladım.

İşte o anda bir şey beni ele geçirdi.

Filmi anlatırken –şekilden şekile girerek, elimi kolumu oynatarak, sesimi değiştirerek– sanki kendim olmaktan çıkıp filmin her bir karakterine dönüşüyordum. O akşam genç Ben-Hur oldum. Filmin kötü adamı Messala oldum. İsa'nın iyileştirdiği iki cüzamlı kadın oldum.

Bizzat İsa'nın kendisi oldum.

O sırada filmi anlatmıyor, resmen oynuyordum. Hatta daha ötesi, onu yaşıyordum. Babamla ağabeylerim ağızları açık bir halde beni dinliyor ve seyrediyorlardı.

Bitkin bir halde filmi anlatmayı bitirdiğimde, “Bu kız

**tam bir sanatçı” diye yorum yaptı babam.
O ve ağabeylerim afallamış gibiydiler.
Ve gözleri dolu dolu olmuştu.**

Ne var ki o anlatım, unvanı kazanmam için yeterli olmadı. Babam beraberliğe hükmetti: Ağabeyim Mirto ve ben birinciliği paylaştık. Demokrat bir insan olmasından ötürü bu konunun seçim sandığında çözüleceğini söyledi. Oylama gizli yapılacaktı.

Mirto 1 numaralı aday olacaktı.

Ben de 2 numaralı aday.

Eşit büyüklükte dört parça kâğıt kesildi ve bunlar seçmenlere dağıtıldı (adayların oy kullanma hakkı yoktu). Her bir seçmen tercih ettiği adayın numarasını bu kâğıtlara yazıp bir kesekâğıdının içine attı.

Sonra sıra oyların sayımına geldi.

İki oy ağabeyime, iki oy da bana çıktı (babam ve Marcelino'nun oylarını bana verdiklerini tahmin ettim). Beraberliği bozmak için, babam en adaletli ve en mantıklı şeyi yapmaya karar verdi: Sonraki filmi görmeye ikimiz birlikte gidecektik. Daha sonra onu en iyi anlatan kazanacaktı.

Şansımıza içinde bolca şarkının bulunduğu bir Meksika filmi düştü; filmin adı *Guitarras de medianoche*'ydi (Geceyarısı Gitarları) ve başrolü paylaşan Miguel Aceves ile Lola Beltrán, sesleri pampanın barlarında en çok çınlayan şarkıcılardı. Önce ağabeyim anlattı ve işi-

ni her zamanki esprili üslubuyla yaptı. Özellikle Meksika aksanını taklit ederken.

Meksikalıların konuşma biçimine ben de çok hâkimdim (kısacık hayatımda o kadar çok Meksika filmi seyretmişim ki) ve filmi manzara betimleriyle falan anlatmanın yanı sıra birden filmdeki şarkıları da söylemeye başladım (barların hoparlörlerinden dinleye dinleye hepsini ezberlemiştim). Daha önce şarkı söylediğimi hiç duymadıkları için bunu yapmam onları çok şaşırttı. Ve bu kadar iyi yapmam.

Bu benim için bile sürpriz oldu.

Babamın hayranlıktan gözleri kamaştı. Özellikle, onun en sevdiği şarkılardan biri olan *No soy monedita de oro*'yu (Ben Altın Paracık Değilim) söylerken. İşte o zaman bizim demokrat seçimi, referandumu falan unutup beni mutlak galip ilan etti.

Ve Mirto bu kararı protesto etmeye yeltenince, "Konu kapanmıştır!" diye kükredi.

Ve böylece resmi olarak evin film anlatıcısına dönüştüm.

O günden itibaren misket oynamayı bıraktım ve bir daha ağabeylerimle birlikte güherçile madenlerine kertenkele öldürmeye gitmedim. Bunun yerine, –parasızlıktan ya da filmin oyuncularının babamın hoşuna gitmemesinden ötürü– sinemaya gitmediğim günlerde, evde kalıp sesimi değiştirme egzersizleri ve aynanın karşısında rol kesme çalışmaları yapıyordum.

Filmleri her geçen gün daha iyi anlatmak istiyordum.

Sinemada film seyrederken, seyircilerin birçoğunun pas geçtiği ayrıntılara dikkat etmeye başladım; bunlar anlatımlarımı daha etkili kılma konusunda işime yarayan küçük ayrıntılardı: Mafya babasının sarışın sevgilisinin dudaklarını boyayıışındaki bayağılık, tetikçinin ateş etmeden hemen önceki belli belirsiz tiki, siperdeki askerlerin kibritin alevini düşmandan gizleyerek sigara yakma biçimi.

Zamanla, sadece sesimi değiştirmekle ve mimiklerle yetinmeyip anlatıma, tiyatrodaki olduğu gibi, dış unsurlar ekledim. İlk kullandığım aletler ağabeylerimin tahta tabancaları, babamın eski şapkası ve annemin

güneyden getirip pampada –elbette ki– hiç kullanmadığı eski bir şemsiye oldu.

Daha sonra gereçlerimi kendim imal etmeye başladım.

Okulda elışı dersinde iyi olduğum için, Arap filmlerinde kullanmak üzere peçeler ve türbanlar dikiyordum; İspanyol filmleri için yelpazeler, Meksika filmleri için devasa şapkalar, Çin kılıçları, savaş başlıkları, Kızılderili okları ve değişik türde maskeler yapıyordum. Bunlardan ilkin Zorro'yu taklit etmek için kullandım. Ama içlerinde en çok hoşuma giden ruh yoldaşım Charles Chaplin'in şapkasını, bastonunu ve badem bıyığını yapıp anlatımda kullanmak oldu.

Bütün bu nesneleri, elimin altında, beyaz duvarın hemen yanında duran bir çay kutusunda saklıyordum.

Kasaba sinemasının en büyük sorunlarından biri filmin sürekli kopmasıydı. Böyle durumlarda salonda kıyamet kopuyordu. Seyirciler ıslık çalıp ayaklarını yere vurmak suretiyle korkunç bir gürültü çıkararak yaşlı makinisti protesto ediyor, ağzı bozukluğu ve huysuzluğuyla tanınan makinist ise bütün suçu makinenin eskiliğine atıyordu.

“Gidin El Coño’ya şikâyet edin, sersemler sürüsü!” diye bağıırıyordu projeksiyon odasının küçük pencerelelerinden. El Coño sinemayı işleten, ayrıca bir elbisesi mağazası olan ve mezbahayı yöneten İspanyol’du.

En sonunda tek kaybeden biz seyircilerdik, zira her seferinde, filmi yeniden oynattıklarında birçok sahne kesilmiş oluyordu. Gerçi bu benim için fazla bir sorun teşkil etmiyordu. Evde filmi anlatırken kaybolan sahneleri hayal etmekte ya da uydurmakta hiçbir zorluk yaşamıyordum.

Aynı şekilde, sıklıkla rastlanan bir diğer durum, Topal Filmci lakaplı makinistin –özellikle içkiyi biraz fazla kaçırdığında– bobinleri karıştırıp filmin sonunu daha ortasında seyrettirmesiydi.

Ya da başını sonunda.

Ya da ortasını başında.

İşte o zaman hepsi birbirine karışıyor ve kimse bir şey anlamıyordu.

Bu gibi durumlarda, iş birazcık daha karmaşıklılaşsa da, hikâyeyi zihnimde normal düzenine oturtup en başından sonuna kadar anlatmak da benim için fazla zor olmuyordu.

Zannedersem bunun sebebi, benim bir lafebesi ruhuna sahip olmamdı, zira sadece afiştaki iki üç fotoğrafa göz atarak –papazın şehvetli bakışı, genç kızın masum yüz ifadesi ve gönüllü rahibenin sinsî tavrı– bunlar arasında bir bağlantı kurabiliyor, sonra bütün öyküyü gözümde canlandırabiliyor ve kendi filmimi yapabiliyordum.

Öte yandan, benim yeteneğim sadece, efendisi olduğum çılgın hayal gücüme, iyi hafızama ya da annemden ve radyo tiyatrolarının boğuk sesli anlatıcılarından öğrendiğim süslemelere (“Bunun üzerine kadını dudaklarından öptü” demek yerine, ben biraz daha tadını çıkarıyordum: “Bunun üzerine sigarasını söndürdü, kadının gözlerine baktı, güçlü kollarıyla onu kucakladı ve dudaklarını onunkilere yapıştırdı”) dayanmıyordu. Bunların hiçbirisi konsantrasyon kadar önemli değildi.

En önemlisi konsantrasyondur.

Benim hiçbir şeyden etkilenmeyen inanılmaz bir konsantrasyon gücüm vardı: Ne sinemaya sohbet etmek için giden insanlar, ne küçük çocukların bağırışları, ne de daha büyük haytaların arka sıralardan öndekilerin kafalarına fırlattığı nesneler onu bozabiliyordu.

Ama hepsinden önemlisi, sinemaya film seyretmek için değil, kız tavlama için gelen çapkın ve diğerlerinden biraz daha büyük oğlanlardan bile etkilenmiyordu.

Bu onlar için bir spordu. Eğer birimizden yüz bula mazlarsa hemen “Bu daha bebek” deyip şanslarını başka birinde deniyorlardı. Yalnız gördükleri bir kızın yanına oturup çok geçmeden elini tutuyorlardı. Ardından ona sarılmaya çalışıyorlardı. Sonra da öpmeye. En yır-

tık ya da en ürkek kızlardan cesaret bulan bazıları, göğüsleri okşama cüretini bile gösteriyorlardı. Ya da ellerini bacakların arasına koyma. (Bir seferinde en büyük haytalardan biri –dediklerine göre bir iddia üzerine– bir kızın pembe külotunu çıkardı ve muzaffer bir şekilde kafaların üzerinde döndürdükten sonra havaya fırlattı. Film çok sıkıcı olduğu için seyirciler büyük bir curcunayla onu yakalayıp birbirlerine atmaya başladılar.)

Ben böyle şeylere müsaade etmiyordum.

Benim için soğuk nevale deseler de, bunu zerre kadar önemsemiyordum. Şurası bir gerçek ki, küçük yaşıma rağmen ağabeylerimin arkadaşlarıyla anne baba oyunları oynamışlığım vardı. Ama ben sinemaya film izlemeye gidiyordum.

Orada hiçbir şey benim konsantrasyonumu bozamazdı.

Öte yandan beni rahatsız eden bir şey olurdu ki, bu da eşler arası sadakatsizlik sahnelerinin yer aldığı filmlerdi. Bu gibi durumlarda tüm yaratıcılığımı kullanır ve babama acı çektirmemek için öyküyü değiştirmeye çalışırdım.

Annemin kaçıışının üzerinden artık birkaç yıl geçmiş olmasına rağmen, ne zaman sarhoş olsa, kendi deyimiyile, yara hâlâ kanamaya devam ediyordu. İşte bu yüzden, biz de, onun ismini ağzımıza almamanın yanısıra, anısını canlandırabilecek her türlü şeyi söylemekten ve yapmaktan kaçınmalıydık. Aksi takdirde, zavalılık yatak odasına kapanır ve acı içinde sessizce ağlardı.

Mesela bir keresinde, seyrettiğim bir İspanyol filmindeki Flamenko dansçısını taklit etmek için aklıma annemin evde bıraktığı elbiselerden birini, onun çok sevdiği ve muhtemelen babam sakladığı için yanında götürmediği kırmızı benekli ve fırfırlı bir elbiseyi giymekten daha iyi bir fikir gelmedi.

Annem giymesin diye babam onu saklayıp dururdu.

Dansçıyı temsil etmek için mükemmel olan bu elbise, sadece bir iki iğneyle neredeyse tam üzerime oturdu. Pampadaki kızların çoğu gibi, on bir yaşımı daha ye-

ni dolduracak olmama rağmen, yaşıma göre fazla gelişmiş bir vücudum vardı.

Bazı erkekler, gözlerinde zampara bir parıltıyla, pampa kızlarının zamanından önce olgunlaşmasının, her ortamda dünyanın en iyi doğal gübresi olarak boş yere göklere çıkarılmayan güherçileden kaynaklandığını söylerlerdi.

O gece, beni annemin elbisesinin içinde görünce babamın beti benzi attı, elindeki şarap bardağını (evde sağlam kalmış yegâne bardağı) duvara fırlattı ve suratıma tokadı patlatırken onu hemen üzerimden çıkarmamı emretti.

Filmin anlatımı orada kesildi ve bunalıma giren babam üç gün boyunca yatak odasına kapanıp şarabını bir porselen maşrapadan içti.

Kendisini yatağa yatırmamıza bile izin vermedi.

Normalde her gece, onu yatırmak için bacak kemiklerini paslanmış vida gıcırıtları arasında uzatır, sabahları da koltuğuna oturtmak için onları yeniden kıvrırdık.

Bu arada, kasabada insanlar benden bahsetmeye başladılar. Bakkaldan ekmek satın almak için kuyrukta beklerken, “Filmleri anlatan kız bu” dediklerini duyuyordum. Ya da okul çıkışında esnaf sokağından geçerken. Ancak popülerliğimin gerçek anlamda başlangıcı, sinemadan dönünce normalden daha fazla insanı evde beni beklerken bulduğum o akşama rastlar.

Ağabeylerimin arkadaşlarının haricinde –ki onlar artık pencereden bakma safhasından içeri girip yere oturma safhasına geçmişlerdi–, babam eski iş arkadaşlarından ikisini davet etmiş, onlar da karılarını ve çocuklarını alıp beni dinlemeye gelmişlerdi. Kardeşlerim bankı onlara bırakıp yere, arkadaşlarının yanına oturmak zorunda kaldılar.

Ben beyaz duvarın önünde çayımı içip filmi anlatmaya hazırlanırken, babam misafirlerine, “Film siyah-beyaz ve yarım ekran olsa da, dostlarım, bu kızcağız onu galiba technicolor ve sinemaskop olarak anlatacak” deyip duruyordu.

“Bunu şimdi kendi gözlerinizle göreceksiniz.”

Filmi daha kalabalık bir seyirci topluluğuna anlatmak bana büyüleyici bir şey gibi göründü. Kendimi gerçek bir sanatçı gibi hissediyordum. Sanırım o seferinde

en iyi anlatımlarımdan birini yaptım. Film, müzikal bir komediydi ve başrolünde İspanya'nın harika kız çocuğu Marisol oynuyordu. Misafirler zevkten dört köşe oldular. Bunun sebebi, sadece benim anlatma ve canlandırma biçimim değil, aynı zamanda şarkıları seslendirdi şimdi.

Sondaki alkışlar kulaklarımda müzik gibi çınladı.

O günden itibaren benim film anlatıcılığımıdaki özel yeteneğim hakkında açıkça konuşulmaya başlandı ve her geçen gece babamın daha çok arkadaşı beni dinlemeye gelmek için kendilerini eve davet ettirdiler.

Dinlemeye ve görmeye.

Bir akşam, konuklardan biri, öyle laf olsun diye, daha önce aileden hiçbirimizin aklına gelmeyen bir şey söyledi: Girişi paralı yapabilirdik, zira benim yaptığım tam anlamıyla sanatsal bir gösteriydi.

“Ve sanat, dostlarım, bedava olmaz.”

Neticede o gece, büyük ağabeylerimle birkaç saat konuştuktan sonra –bana hiçbir şey sormadılar– babam mükemmel çözümü buldu: Giriş parası alınmayacak, gönülden kopan bir bağış istenecekti.

“En doğrusu bu” dedi. Ama daha önce oturma odasına bir çekidüzen vermek gerekiyordu.

Ertesi gün bu işe el atıldılar. Ağabeylerim bir bank ve eski bir sandalye bulup çekiç ve çiviyle onları onardılar. Ayrıca birkaç tane yağ tenekesi, bir bira kasası ve üzerine oturmaya yarayabilecek her türlü şey oraya kondu; hatta kazadan önce babamın üzerine oturup şarabını içtiği evin önündeki kocaman taş bile.

Ve her şey gayet güzel başladı.

“Salon” büyük küçük, kadın erkek seyircilerle doluyordu. İçlerinde sinemaya gidip filmi seyrettikten sonra bizim eve anlatımını dinlemeye gelenler bile vardı. Çıkarken benim anlattığım filmin sinemada gördükleri filminden daha güzel olduğunu söylüyorlardı.

Ulaştığım popülaritenin etkisiyle hikâye okumayı bıraktım ve okuldaki ödevlerimi de savsaklama pahasına bütün konsantrasyonumu sadece *Ecran* (ekran sözcüğünün sinema perdesi anlamına geldiğini oradan öğrendim) dergisine yönelttim. Kütüphaneye gelen her yeni sayıyı, noktasına virgülüne varıncaya kadar okumamın yanı sıra, kütüphaneci kadının benim için depodan çıkardığı bir sürü eski sayıyı da okudum. Özellikle ilgimi çeken iki bölüm vardı: “Yeni gösterime girenler” ve “Hollywood dedikoduları.” Genellikle derginin kapağını süsleyen aktrisler ve filmler hakkında her şeyi öğrenmek istiyordum.

Zira kendimi o aktrislerden biri gibi hissediyordum.

O kadar ki, kendime bir sahne adı bulmaya karar verdim. Ben bir sanatçıydım ve bir sanatçı ismini hak ediyordum.

Elbette ki, yaptığım işe uygun düşecek bir ismi.

Ecran dergisi sayesinde, ünlü aktör ve aktrislerin çoğunun gerçek isimlerini kullanmadıklarını öğrendim, zira gerçek isimleri benimki kadar çirkindi. Hatta daha bile çirkin. Mesela, sessiz sinemanın büyük divası Pola Negri bu konuda çok güzel bir örnektir. Onun ismi benim her zaman çok hoşuma gitmişti, onun bir aktrise mükemmel yakıştığını düşünüyordum. Ama günün birinde onun takma isim kullandığını ve gerçek isminin Apolonia Chavulez olduğunu öğrendim. Yıkılmış bir halde, bu doğru olamaz, dedim kendi kendime. Bu isimle zavalılığın hiçbir şansı olamazdı.

Diğer bir hayal kırıklığını, en beğendiğim aktörlerden biri olan Anthony Quinn'in gerçek isminin Antonio Quiñones olduğunu öğrendiğimde yaşadım.

Gel de bu isimle şöhret kazan!

Daha sonra biri bana her türden sanatçının takma isim kullandığını söyledi. Pablo Neruda (esas adı Neftalí Reyes) ve Gabriela Mistral (esas adı Lucila Godoy) gibi şairlerin yanı sıra şarkıcılar da bu yola başvuruyorlardı. Özellikle, ülkenin radyo kanallarının her birinde sürekli duyulmaya başlayan şu “yeni dalga” şarkıcıları.

Örnek olarak bana üç isim söylediler:

Bunlardan ilki, Patricio Núñez olan ismini Pat Henry diye değiştirmişti; Pat Henry ve Mavi Şeytanları. Javier Astudillo adındaki bir diğeri Danny Chilean olmuştu. Ve Gladis Lucavecchi adındaki bir lise öğrencisi, Sussy Veccky olarak müzik ve fotoroman dünyasının büyük bir yıldızına dönüşmüştü.

Netice itibarıyla, onlardan aşağı kalmamak için, kendi sanatçı ismini aramaya başladım. Uzun süre düşünmememe, bir sürü isim üretip türetmememe rağmen –ki bunların bir kısmını *Ecran* dergisinden, diğerlerini ise takvimdeki aziz isimlerinden çıkarıyordum, hatta evde duran, büyükbabamın yegâne mirası eski İncil’e bile başvurmuştum– bir türlü uygun ismi bulamıyordum. Ta ki bir akşamüstü, bilge bir kadın komşumuzun babama benden bahsettiğini işitene kadar:

“Kızınız film anlatan bir peri, komşu, onun sihirli değneğiye sözleri. O sözlerle hepimizi alıp götürüyor.”

İşte o anda buldum. Büyük ağabeyimin deyiimiyle, *kafamda ampul yandı*.

İsmim Hada Delcine⁵ olacaktı.

Hada Delcine.

Onu defalarca tekrarladıktan sonra kulağa hoş geldiğine hükmettim; ayrıca ağızda Fransızımsı bir tat bırakıyordu.

Ve en güzel tarafı, içinde hiç M harfi olmamasıydı.

Derken bizim oturma odası çok kısa bir süre içinde, neredeyse biz fark etmeden, küçük bir anlatım sineması salonu gibi bir şeye dönüştü.

Tıpkı kasaba sinemasındaki gibi odayı ikiye böldük. Üzerine oturmaya yarayan her türlü şeyi arkaya, babamın koltuğu ile ağabeylerimin bankının yanına yerleştirdik ve burası salonun izleyici bölümü oldu. Herkesin, özellikle de çocukların yere oturdukları en ön kısım, sinemadaki ucuz koltuk bölümüne tekabül etti. Balkon vazifesi gören pencereyse iptal edildi.

Kapatıldı.

Arkasına bir sürgü takıldı.

Bunun nedeni, sadece kimsenin bağış yapmadan beni izlememesi ya da dinlememesi değil, başka mahallelerden –ağabeylerimin sürekli kavga halinde oldukları– bazı çocukların, benim film anlattığım saatlerde ortaya çıkıp oradan içeriye bir şeyler (çiklet, tükürük, su dolu balon, kurumuş dışkı) atmaya başlamalarıydı.

Bir keresinde canlı bir fare fırlattılar.

Kapıya koyduğumuz bir tabelanın üzerine o gün anlatılacak filmin ismini ve gösterinin başlama saatini yazıyorduk. Onun altına, daha şık bir yazıyla şu cümleyi eklemiştik:

“Köpekle girilmez.”

Bağışları toplama işiyle babam ilgileniyordu. Tekerlekli sandalyesine oturup dizlerinin üzerinde bir ayak-kabı kutusuyla kapının girişinde duruyordu. Bağışlar, yetişkinler için beş pezoyu, çocuklar içinse bir pezoyu geçmiyordu. Sinema biletinin fiyatı elli pezoydu.

En büyük ağabeyim kapıcılık yaparken diğerleri yer gösterme işini üstlenmişlerdi.

İşimizin ne kadar iyi gittiğini anlatmak için, bir pezosu bile olmayan çocukların beni görmek için çinko duvarların deliklerine üşüşüklerini söylemem herhalde yeterli olur. Ayrıca, sinemanın şekerleme satıcılarından biri de, akşam seansının bitimi ile suarenin başlangıcı arasındaki boşluktan istifade ederek, benim film anlattığım saatte evimizin önüne geliyordu.

Ağabeyim Mitro benim film anlatım seansıma *Akşamla Gece Arası* adını vermişti.

“Sadece 21 yaşımdan büyüklere yönelik” filmler gösterildiği için sinemaya gidemediğim günler benim için fazla sorun olmuyordu. Sinematografik denilebilecek bir hafızam olduğu için, haftanın en beğenilen filmini tekrar anlatıyordum. Böyle günlerde, bütün yetişkinler sinemaya gittiği için, ev çocuklarla ve sinema işletmecisinin getirdiği “o rezil filmlere” lanetler yağdıran yaşlı kadınlarla doluyordu.

Öte yandan, bizim için en iyi günler, kasaba sinemasında gösterimin olmadığı günlerdi. Böyle bir şey arada sırada ve değişik sebeplerden ötürü yaşanıyordu:

Ya film gelmiyordu.

Ya projeksiyon makinesi arızalanıyordu.

Ya da Topal Filmci hastalanıyordu.

Bu sonuncusu, adamcağızın, sinemaya el arabasıyla bile taşınamayacak kadar sarhoş olduğu anlamına geliyordu. Zira bir seferinde, babamın anlattığına göre, o şekilde getirilmişti.

Bir keresinde Jorge Negrete’nin bir filmi gösterilecekti. Sinema hıncahınç doluydu ve makinist ortalarda yoktu. Seyircilerden biri, onu meyhanedeki masalardan birinde sızmış halde uyurken gördüğünü söyledi. Bunun üzerine, sinema işletmecisinin yanında çalışan bir-

kaç güçlü kuvvetli delikanlı onu bulmaya gittiler ve bir el arabasına koyup ana caddenin ortasından taşıyarak getirdiler. Sinemaya varınca onu hep birlikte projeksiyon odasına çıkardılar. Orada onu tokatlayarak, suratına su dökerek uyandırdılar ve filmi zorla oynattırdılar.

Sinemanın kapılarını açmadığı zamanlarda, ben anlatmak için hüzünlü şarkılarıyla insanların en çok hoşuna giden tür olan Meksika sinemasından bir film seçerdim. Böyle günlerde ev tıklım tıklım dolar ve bana hareket etmek için ancak daracak bir alan kalırdı.

Bana göre en güzel anlatımlarımı o yoğun kalabalık karşısında gerçekleştiriyordum. Babam benim durumum hakkında, bunun bir tür tersine sahne korkusu olduğu yönünde yorumlar yapıyordu. “Sahne esrimesi” gibi bir şey, diyordu gülerek. Ve bunda her zaman haklı çıkıyordu. Zira beni dinlemeye ve görmeye gelenlerin sayısı arttıkça, ben de filmi daha iyi anlatıyordum.

Anlatımımın sonunda seyircilerin alkışları bana ne keyif verirdi!

O sıralarda, tıpkı tiyatro oyuncularının yaptığı gibi (elbette ki bunu sadece filmlerde görmüştüm) seyircileri selamlamaya çoktan başlamıştım. Bitirirken, seyircilerin çılgınca alkışladığı sırada, koşarak bitişikteki odaya giriyor, orada biraz bekliyor, derin bir nefes alıyor ve tekrar ortaya çıkıp o çok hoşuma giden biçimde yere doğru eğilerek onları selamlıyordum.

İnsanların beni üç sefer geri çağırdıkları olmuştu.

Bu anlatımların ardından alkışlar bütün gece kulaklarımda çınlamaya devam eder, uykuya dalmama bile engel olurdu. Uykusuz gecelerimde annemi düşünür ve yorganın altında sessizce ağlardım. O bizi terk edince, ağabeyim nasıl kekelemeye başladıysa, benim vücudumu da beyaz bitler kaplamıştı. Komşu kadınlar bu tür bitlerin üzüntüden çıktığını söylüyorlardı. Ve üzüntüm annemin gidişinden kaynaklandığı için, sırf ona karşı beslediğim sevgi yüzünden, bitleri yemeye başladım.

Onu işte böyle seviyordum.

Onu işte böyle özlüyordum.

İnsanların beni nasıl dinlediklerini ve alkışladıklarını görseydi, diyordum kendi kendime, şimdi ne kadar da gurur duyardı!

Acaba danslarının ardından onu da benim gibi alkışlıyorlar mıdır? Acaba ismini daha sanatsal bir başka isimle değiştirmiş midir? Acaba o çok güzel ipek eşarp-ları kullanmaya devam ediyor mudur? Yorganın altında nefesim kesilerek, onu yanıp sönen ışıklarla süslenmiş bir sahnenin üzerinde yarı çıplak bir halde dans eder-ken hayal ediyordum. O günlerde, ekmek kuyruğunda-ki bazı kadınların konuşmalarından, annemin bir gös-teri grubuna dansçı olarak katıldığını öğrenmiştim.

“Kafasız Magnolia”nın kasabadan geçen bir gezgin kumpanyanın müdürü tarafından bir yıldızla dönüştürüleceği vaadiyle kandırılıp başkente götürüldüğünü söylüyorlardı. Ama içlerinden birinin diğerlerine göz kırparak söylediği bazı sözlerin anlamını çok iyi anlamadım: Kaçıp gidişleriyle birlikte arkasında bir sürü gözü yaşlı dul bırakmış, ama bunların içinde en çok acı çeken şirketin genel müdürüymüş.

Annem gittiğinde yirmi altı yaşındaydı. Ve beş yıl boyunca arka arkaya beş çocuk (ilkini on dört yaşında) doğurmasına rağmen, hâlâ kısıkcandırıcı güzellikte bir vücuda sahipti. Bunu çok iyi hatırlıyorum, çünkü ikimizin evde yalnız kaldığımız birçok kez onu aynanın karşısında iç çamaşırlarıyla dans ederken görmüştüm.

Öte yandan yüzü, tıpkı uzun süreden beri film çevirmeyen bir aktrisinki gibi, giderek belleğimden siliniyordu. Bana olan bir diğer şey, onca film seyretmekten ve anlatmaktan ötürü, birçok kez sinema ile gerçek hayatı birbirine karıştırmamdı. Şu ya da bu şeyi gerçekten yaşadım mı, yoksa beyaz perdenin üzerinde mi gördüm (yoksa hayal mi ettim), hatırlamakta zorlanıyordum. Hatta bazen kendi rüyalarımı bile film sahneleriyle karıştırdığım oluyordu.

Aynı şeyi annemle ilgili en güzel anılarımda da yaşıyordum. Onunla birlikte yaşadığımız nadir mutlu anılara ait imgeler belleğimden geri dönülmez bir biçimde yavaş yavaş siliniyordu.

Tıpkı eski bir filmin sahneleri gibi.

Siyah-beyaz bir film.

Ve de sessiz.

Bir keresinde, hayatın rüyalarla aynı maddeden yapıldığı gibi bir şey söyleyen –muhtemelen ünlü bir yazara ait– bir söz okumuştum. Ben de, hayatın pekâlâ filmlerle aynı maddeden yapılmış olabileceğini söylüyorum.

Bir filmi anlatmak, bir rüyayı anlatmak gibi bir şey.

Bir hayatı anlatmak, bir rüyayı ya da bir filmi anlatmak gibi bir şey.

Bu arada şöhretim her geçen gün artıyordu. O kadar ki, insanlar, özellikle de kasabanın en varlıklı kesimini oluşturan esnaf ve şirketin idari personeli, film anlatmam için artık beni evlerine çağırmaya başladılar. İşte o dönemde, anlatımlarımdan gelen para öğle yemeği için içecek satın alma ve beni neredeyse her gün sinemaya gönderme gibi küçük lükslerimize yettiği için –gelirimizin neredeyse tamamını götürense hiç kuşkusuz babamın, miktarı ve kalitesi gözle görülür biçimde artmış olan şarap şişeleriydi–, kim bilmiyorum, birimin aklına gösteri kartları bastırma fikri geldi.

Çerçevesi yaldızlı ve harfleri süslü püslü kartlar:

Ada Delcine
Film anlatıcısı

Benim düşüşüm de işte orada başladı.

Beni evine ilk çağırın, meydanın karşısındaki bir evde oturan, hayatımda tanıdığım en iyi insanlardan biri, kadın terzi Mercedes Morales oldu. S nora Mercedes, sinemada daha bir hafta  nce g sterilen, ba rollelerini Sarita Montiel ile Raf Vallote'nin payla tıkları *La violetera* (Menek e Satıcısı) adlı filmi kendisine anlatmam i in beni  a ırttı. Limana, kuma  ve d  me satın almaya indi i i in filmi seyredememi ti.

Filmi  ok iyi hatırlıyordum. Ve ona ismini veren  arkıyı da ezbere biliyordum, zira radyoda s rekli  alınıyordu. Ayrıca evde onu s yledi im ak am, yeni do makta olan kariyerimin en uzun alkı larından birini almı tım.

Neticede o g n,   len yeme inden sonra terzi kadının evine do ru yola koyuldum. A abeyim Mirto, babamın zorlamasıyla, b t n İspanyol gere lerimin i inde bulundu u  ay kutusunu ta ımada bana yardım etti. Kadın g steriden  ok memnun kaldı ve  demeyi  ok c mert e yaptı. Bana mor renkli ve fırfırlı bir tafta bluzun yanı sıra, evde iki g nde topladı ımız ba ı lardan daha fazla para verdi.

O g nden sonra beni di er evlerden de sık sık  a ırmaya ba ladılar.

Neredeyse her zaman, sinemaya gidemeyen yaşlı kadın ya da erkek hastalara film anlatmaya gidiyordum. Ama sorun şu ki, bazıları benden çok eski ya da seyretmediğim filmleri istiyorlardı. Eski filmler fazla sorun teşkil etmiyor, hatırladığım küçük bir kısımdan yola çıkarak ve kendimden çok şey katarak işin üstesinden mükemmel bir biçimde geliyordum. Sadece bir seferinde hiç görmediğim bir filmi anlatmaya cüret ettim. Bu, kasabanın yegâne pastanesinin sahibi Doña⁶ Filiberta beni çağırdığında oldu.

İhtiyar ve –insanların dediğine göre– birazcık kaçık kadın ölmek üzereydi ve kendisine Libertad Lamarque’nin eski bir filmini anlatmamı istiyordu. Doña Filiberta, gözlerini kocaman açarak, *Besos brujos* (Büyüleyen Öpücükler) adındaki filmin onu unutulmaz bir aşkın anılarına götürdüğünü söyledi. Lamarque’nin güzel bir gölün mavi sularında (o zamanki filmler siyah-beyaz olsa da, bana *mavi sular* dedi) yüzerken “Como el pajarito” (Küçük Kuş Gibi) adındaki çok güzel bir şarkıyı söylediği sahneyi hiç unutamadığını anlattı.

“Onu seyrettin mi, kızım?” diye bana sordu.

Ona yalan söyledim; “Filmi seyrettim, ama çok iyi hatırlamıyorum” dedim. “Onu çok küçükken seyretmiştim. Ama eğer hatıralarımı tazelememe biraz yardımcı olursanız...” Bunun üzerine, yaşlı kadın bana filmin –kıyafetler ve manzaraların ayrıntısına varıncaya kadar– uzun bir özetini anlatmakla kalmadı, küçük kuşun şarkısını da eksiksiz söyledi. Bütün bunları kullanarak hemencecik bir öykü oluşturdum ve o uyuyana kadar filmi anlattım.

Üç kez dul kalmış ve artık doksan iki yaşına gelmiş

6. Kadınlara yönelik bir saygı ifadesi. Donya diye okunur, erkek içinse Don denir. (ç.n.)

olan Doña Filberta, evini ziyaretimden iki gün sonra öldü. Akraları, cenaze töreninin ardından, kendisine verdikleri isimle Büyükanne Fili'nin, küçük kızın anlattığının seyrettiği filmle uzaktan yakından ilgisi olmadığını, ama yine de çok –hatta diğerinden bile daha çok– hoşuna gittiğini söylediğini anekdot olarak anlatıyorlardı.

“Diğeri ancak bir saat on beş dakika sürmüştü” demiş gülümseyerek. “Ama küçük kız bana neredeyse iki saatlik bir film anlattı.”

Akrabaları, onun mutlu öldüğünü söylüyorlardı.

Evlerde film anlatma taleplerini öğleden sonra saatlerinde karşılıyordum, zira sabahları okuldaydım, akşamları da sinemaya gidip film seyretmem gerekiyordu. Ağabeylerim, istemeyerek de olsa, babamın zorlamasıyla çay kutusunun taşınmasında dönüşümlü olarak bana yardım ediyorlardı. Çağrıldığım evin kapısında beni bırakıp oynamaya gidiyorlardı. Bir saat sonra gelip beni alacaklarını söylüyorlardı: Bir saat, benim filmleri ortalama anlatma süremdi. Ama her seferinde oyuna daldıkları için ben başımın çaresine bakmak zorunda kalıyordum. Kasabanın tefecisine bir kovboy filmi anlatmaya gittiğim o bulutlu günde de buna benzer bir şey oldu.

Kasabamız, bölgenin en fakirlerinden biriydi. Uzun pampa akşamlarında insanlar ne yapacaklarını bilemezlerdi. Hafta sonları kasaba meydanında marşlar çalan müzik grubunu saymazsak, şöyle gidip müziğiyle dans edeceğimiz bir orkestramız yoktu. İçinde demiryolu istasyonu bulunan diğer kasabalarda tam bir şenliğe dönüşen bir tren günümüz bile yoktu.

Sadece sinemamız vardı.

Ama maaşlar her zaman bir bilet almaya yetmiyordu. Herkes borçla yaşıyordu ve insanların çoğu maaş gününden önce biraz para bulmak için tefecinin kapısını çalıyordu.

Tefecinin adı Don Nolasco'ydu.

Uzun boylu, iri kemikli ve bir çöl köpeği kadar geçimsiz bir adamdı. En sonunda kasabanın en nefret edilen adamı olmayı başarmıştı. Sadece tefeciliğinden değil, aynı zamanda kasabanın yegâne bekâr işçi lojmanları sokağının bekçiliğini yapmasından ötürü. Görevi, adamların barakalarına içki ya da kadın sokmalarını engellemekti. Ve bu konuda Don Nolasco alacaklarını tahsilatta olduğu kadar titizdi.

O puhu bakışlarından hiçbir şey kaçmazdı.

Ödeme günü olan perşembeleri, işçilerin karılarının,

“Lütfen, yarısını şimdi ödeyelim, Don Nolasco, yarısını da gelecek hafta, ne dersiniz? Bakın, bebeğe süt satın almam gerekiyor” diye ona yalvardıklarını görmek çok sık rastlanan bir olaydı.

Ama hiçbir faydası olmazdı, zira adam bir güherçile katmanı kadar sert ve duyarsızdı.

Babamın maaş kartını rehin bırakmaya giden anne-me birkaç kez eşlik etmiş ve adamın ifadesiz suratını görmüştüm.

Gerçekten salt kemikten yapılmış gibiydi.

Onun gülümsediğini gören yoktu.

Adam, kasabanın batı tarafındaki en son sokakta, karanlık ve sessiz bir evde yaşıyordu. Ona film anlatmaya gittiğimde günlerden pazardı.

Ve hava bulutluydu.

Sokaklar, siesta saatinde her zaman olduğu gibi, ıssız görünüyordu. Hatta o gün, kasabanın dışındaki futbol sahasında yerel turnuvanın finalleri oynandığı için, daha bir ıssızdı. Futbol, insanları pampanın bunaltıcı sıkıntısından kurtaran diğer eğlenceydi.

Ağabeyim Manuel’le (bana yardım etmesi için babam onu futbol sahasından çağırtmıştı) birlikte evine vardığımızda, tefeci kapıya çıktı ve bakışlarını bana sabitleyerek kutunun ne için olduğunu sordu. Açıklamam bitince, kısa ve öz bir biçimde şöyle dedi:

“Kılık değiştirmek yok.”

Manuel, çok mutlu bir halde, hemen kutuyla birlikte eve döndü ve oradan da koş a koş a futbol sahasına gitti. Ben ilk başta adamın kahramanları kendi hayalinde canlandırmak istediğini sandım ve bu bana güzel bir şey gibi gözüktü. Ama daha sonra bu davranışında kötücül bir ima sezsem de, bu hissi fazla önemsemedim. Herhalde çok fazla film seyretmenin etkisi diye düşündüm.

Tefeci yalnız yaşıyordu. Pencerenin perdesi kapalı olduğu için evin içi alacakaranlıktı. Bir sürü eski mobilya ve tozlu bavulun bulunduğu oturma odasının tıkkışıklığı dikkatimi çekti. Benim evimde belki mobilya yoktu ama buradan çok daha ferahtı.

Raflar insanların rehin bıraktığı mallarla doluydu: Radyolar, fotoğraf makineleri, porselen takımlar, İngiliz kaşmiri kumaşlar. Bavulların içinin yüzlerce saat ve altın yüzükle dolu olduğunu hayal ettim. Bir büfenin köşesinde, insanlar tarafından rehin bırakılmış masa kartları tomarı, bir para lastiğiyle bağlanmış halde duruyordu. Tefecinin kartları nereye gitse yanında götürülecek denli kuşkucu biri olduğu tüm kasaba halkının malumuydu; olur ya, bir işçinin kafasına gökten para yağıp kartını geri almak isteyebilir diye, çalıştığı kulübeye giderken bile kartlar yanında olurdu. Adam günün yirmi dört saati para tahsil ediyordu.

Don Nolasco bir kanepeye oturdu. Ben de onun karşısına geçip ayakta filmi anlatmaya başladım. Benden sinemada kısa bir süre önce oynamış olan bir John Wayne filmi istemişti. İlk kez bacaklarımın titrediğini hissediyor ve yine ilk kez anlatımına başlamam için gereken sözcükleri bulamıyordum. Kardeşimin gitmesine izin verdiğim için kendi kendime kızdım.

Korkuyordum.

Karşımdaki adam gözüme köyün delisi gibi görünüyordu.

Anlatımına daha yeni başlamıştım ki, bir kulağının iyi işitmediğini, ona biraz daha yaklaşmamı söylemek için sözümü kaba bir biçimde kesti. Ardından filmi onun dizlerine oturarak anlatmamın daha iyi olacağını söyledi.

Bunu o kadar sert bir ses tonuyla söyledi ki, itiraz edecek cesareti kendimde bulamadım.

Dizlerine oturup yeniden anlatmaya başladım. Ancak adam bana çok tuhaf bakıyordu. İşte o zaman filmin onu zerre kadar ilgilendirmedğini fark ettim. Ama artık çok geçti. Tam o sırada tefeci bana o şeyi yapmaya başladı. Bedenim korkudan pelte gibi olmuştu ve hiç karşı koyamadım. Adam bana ne isterse yaptı, özellikle de belimden aşağıda.

Daha önce, onlarla birlikte eski güherçile madenlerine gittiğim dönemlerde, ağabeylerimin arkadaşlarıyla bir şeyler yapmış olsam da, bunlar çocukça oyunlardan öteye geçmemişti. Şimdiyse beni içimden yırttıklarını hissettim.

Oradan sanki çılgına dönmüş gibi çıktım.

Eve doğru, sanki süngerlerin üzerine basarmışçasına yürürken, adamın gitmeme izin vermeden önce elimi zorla tutuşturduğu bir avuç madeni parayı birer birer yere bıraktım. Sonsuz bir utanç duygusu tüm ruhumu kaplamıştı. Kendimi o kadar kirlenmiş hissediyordum ki, soluduğum hava bile içime girince kirlenecek zannediyordum.

Evimizin bulunduğu sokağın köşesini dönünce kapıda babamı gördüm ve yaşadıklarımı elimden geldiğince ona belli etmemeye çalıştım. Başı göğsüne düşmüş zavallı ihtiyarım uyukluyordu. Ağabeylerim onu şarap şişesiyle birlikte orada bırakmışlardı. Tekerlekli sandalyesine gömülmüş halini (belden aşağısı tutmuyordu) bir süre seyretiltim. Ve işte orada, birden ve karanlık bir biçimde, anemin onu özünde ne için terk ettiğini anladım.

Ayrıca, annem gittiğinde gökyüzünün bulutlu olduğunu hatırladım.

O akşam her zamanki gibi sinemaya gittim. Ardından, evde, filmi hiçbir coşku hissetmeden hızlıca anlattım. Başımın ağrıdığını söyledim. Neyse ki seyircilerin çoğu çocuktı, bu yüzden fazla şikâyet gelmedi. Sonra en büyük ağabeyimi avluya çıkardım ve bir kalasın üzerine oturup ona olan biteni anlattım.

Bunu yaparken hiç ağlamamama şaşırdım. Tüm benliğime hâkim olan dinginlik sanki ayaklarımı yerden kesiyordu. Ağabeyim bütün anlattıklarımı sessizce dinledi.

Tek bir kelime etmedi.

Neredeyse gözünü bile kırpmadı.

Sonunda –belli belirsiz bir suçluluk duygusunun esiri olarak– bunu ona hiç anlatmamam gerektiği duygusuna kapıldım.

İki hafta sonra, ödeme günü olan bir perşembe sabahı, tefeciyi bekçi kulübesinin içinde ölü buldular. Ziftli tahta zeminin üzerinde yatıyordu ve bütün maaş kartları cesedinin üzerine saçılmıştı. Kürek sapı darbeleriyle öldürülmüştü.

Karakol personelini oluşturan –hareketsizlikten ötürü hepsi şişman ve miskin– dört polis memuruna niha yet bir meşgale çıkmıştı. Köpekleri zehirlemenin ve ellerini arkada kavuşturup lakayt bir biçimde sokakları arşınlamanın dışında yaptıkları tek polisiye iş, karakolu süpürtmek ve atların kışını temizletmek için her hafta sonu birkaç tane sarhoşu tutuklamaktı.

İlk şüpheliler rehin bırakılan kartların sahipleri oldu. Polisler onların her birini, özellikle de kartları geri almak için geceleri tefecinin evine giden –kasabadaki herkes bunu biliyordu– birkaç kadının kocasını sorguya çektiler.

Ama hepsi sorgudan tertemiz çıktı.

Maktulün bilinen akrabası olmadığı için, kasaba halkı olayı kısa bir süre sonra tamamen unuttu ve cinayetin aydınlatılmamasını, kimse umursamadı. Diğer yandan, duydukları memnuniyeti yüzlerinden gizleyemeyenlerin sayısı bir hayli fazlaydı, zira tefecinin ölümüy-

le birlikte bunların her birinin borçları silinmişti. Polislerin bile ağızları kulaklarında dolaştıkları söyleniyordu. Don Nolasco borç faizleriyle onların da imanını gevretmişti.

Ayrıca tam o günlerde sinemaya *On Emir* filminin geldiği ilan edildi.

İnsanlar bundan başka bir şey konuşmaz oldu.

Zaman, sanırım dünyanın bütün çöllerinde olması gerektiği şekilde yavaş ve ağır geçti. On üç yaşımı doldurmak üzereydim, mini etek (Mary Queen tarafından icat edilen) giyiyor ve filmlerimi anlatmaya devam ediyordum.

İzleyicilerimin sayısı gün geçtikçe artıyordu.

Bunların arasında ebeveynlerinin sinemaya gitsinler diye para verdiği çocuklar vardı. Ama onlar benim evime gelip küçük bir bağış yapmayı ve paranın geri kalanını şekerlemelere harcamayı tercih ediyorlardı. Film “altyazılı” olduğundaysa, okuma yazma bilmeyen birçok yetişkin, sinemaya gidip hiçbir şey anlamamaktansa, gelip benden dinlemeyi yeğliyordu. Ayrıca şunu da keşfettim ki, bazı insanların bana gelme sebebi, sinema bileti alacak paraları olmaması değil, gerçekten hoşlarına giden şeyin filmin kendilerine anlatılmasıydı.

Kimilerine göre, karakterleri yansıtmakta o kadar başarılıymışım ki, Pamuk Prenses’in masumiyet edasından Metro Goldwyn Mayer aslanının yırtıcılığına sadece gözlerimi kırpıştırmak suretiyle geçebiliyordum. Beni dinlemekse başkentten her gün yayınlanan o radyo tiyatrolarını dinlemek gibiydi, zira sesleri taklit etmenin ve yüz ifadelerimi değiştirmenin yanı sıra izle-

yicileri nasıl meraklandıracağımı da biliyordum.

İşte o günlerde şunu fark ettim ki, herkes kendisine hikâye anlatılmasından hoşlanıyor. İnsanlar bir anlığına gerçeklikten çıkmak ve filmlerin, radyo tiyatrolarının, romanların kurgusal dünyasını yaşamak istiyorlar. Ayrıca kendilerine yalan söylenmesinden de hoşlanıyorlar, yeter ki bu yalanlar güzel söylensin. Ağzı laf yapan dolandırıcıların başarısı bundan kaynaklanıyor.

Başlangıçta hiç aklıma gelmeyen bir şey olmuş ve ben onlar için bir illüzyoniste dönüşmeyi başarmıştım; ya da komşu kadının dediği gibi, bir tür periye. Benim film anlatımlarım onları acı bir hiçlik olan çölden çıkarıyor ve bir anlığına da olsa, aşklar, düşler ve maceralarla dolu büyülü dünyalara götürüyordu. Benim anlatımlarımda, her bir seyirci o dünyaları –onların bir sinema perdesine yansıtılmış hallerini seyretmekten farklı olarak– canı istediği gibi hayal edebiliyordu.

Bir seferinde bir yerde okumuştum ya da bir filmde görmüştüm, Almanlar tarafından şu her tarafı kapalı – biraz hava girsin diye sadece üst kısımda bir aralık bulunan– sığır nakliye vagonlarında kamplara götürülen Yahudiler, ıslak ot kokan kırlardan geçtikleri sırada, manzarayı betimlesin ve trenin geçtiği yerleri anlatsın diye içlerinden en iyi anlatıcısı seçip omuzlarının üzerinde yukarıdaki aralığa kadar kaldırırlarmış.

Ben artık şuna eminim ki, onların arasında yoldaşları tarafından anlatılan o güzellikleri hayal etmeyi, o delikten dışarıya kendi gözleriyle bakma ayrıcalığına tercih eden birçok kişi olmalıydı.

Birkaç ay sonra babam öldü.

Bir akşam, benim evde bir Meksika filmi anlattığım sırada, tekerlekli koltuğunda otururken can verdi. Zannedersem tam olarak José Alfredo Jiménez'in en güzel şarkısı *Ella'yı*⁷ seslendirişimi dinlerken oldu bu.

Bu şarkının ona annemin ihanetini hatırlattığını bilemezdim.

*Bıktım ona yalvarmaktan,
bıktım ona söylemekten,
ki onsuz olursam ben
ölürüm kederden.
Artık dinlemek istemedi beni,
aralandıysa şayet dudakları
bu bana "Artık seni sevmiyorum" demek içindi.*

Orada, bir işe yaramayan bacaklarını örten Bolivya battaniyesiyle, koltuğunda rahat bir şekilde oturuyordu; gözleri kocaman açıldı ve kırmızı şarap maşrapasını hâlâ elinde tutuyordu. Öldüğünü ancak benim anlamım bitince, her zaman yaptığı gibi alkışlamaya başlamayınca anladık.

7. İspanyolcada dişil "o" zamiri. (ç.n.)

Kasabanın pratisyen hekimi, bir kalp krizinden bahsetti.

Dünyada tek başımıza kalmanın acısı dışında bir de barınak sorunu ortaya çıktı: Ağabeylerim ve ben başımızı sokacak bir yer bulmak zorundaydık. Kazadan sonra şirket, lojmanı kullanmaya devam etmesine izin vermişti ve bunun yegâne sebebi, onun kusursuz profesyonel özgeçmişiydi. Tüm çalışma hayatı boyunca, hastalık sebebiyle dahi olsa, işe gitmediği tek bir gün olmamıştı. Tatil günleri, hatta Noel ve yılbaşılar da dahil olmak üzere pazartesi'den pazara kadar ve gerektiğinde üst üste iki vardiyada (annemin onun başına kaktığı şeylerden biri buydu) çalışıyordu. Ama artık o yaşamadığına ve aramızda ailenin sorumluluğunu üstlenecek yetişkin biri de olmadığına göre, evi teslim etmek zorunda kalmamız normal bir durumdu. Neyse ki, on sekiz yaşını doldurmasına sadece birkaç ay kalan Mariano'yu kurye olarak işe aldılar. Böylece şirket evde yaşamaya devam etmemize izin verdi.

Birçok kişi bunun şirket genel müdürünün merhametinden kaynaklandığını söyledi. Ama ben, o sırada çoktan doldurulmuş on üç yaşımla –ve on altıdan aşağı görünmeyen vücudumla– bunun sebebinin merhamet olmadığıнын farkındaydım.

Bunu o gringonun babamın cenaze töreni sırasında mezarlıkta bakışlarını bir türlü üzerimden alamamasından anlamıştım.

Neticede kasabada yaşamaya ve artık büyük ağabeyime tahsis edilen, aynı evde oturmaya devam ettik. O yıl –tahsil hayatımın altıncı senesinde– ilkokulu bitirdim ve evin hanımı oldum. Yatakları toplamanın ve buluşukları yıkamanın yanı sıra yemek yapmayı ve çamaşır yıkamayı da öğrenmem gerekti.

Akşamları film anlatmaya devam ediyordum.

Annemin ilk çocuğunu doğurduğu yaş olan on dördümü neredeyse doldurduğumda, şirket genel müdürünün metresi oldum. Ama babamın ölümüyle on dört yaşımı doldurmam arasında geçen süre zarfında benim hayatımda bir dizi olay, başka bir deyişle, beni kaçınılmaz bir biçimde gringonun kollarına sürükleyen bir tür talihsiz tesadüfler silsilesi yaşandı. Sinatra mavisî gözleri olan bu yaşlı gringo, uzun süreden beri bana –babamın, annemin peşinde olduklarını düşündüğü erkekler için kullandığı deyimle– “kaş göz süzüyordu.”

Sinatra mavisî sözünün, gözde aktörlerimden biri olan Frank Sinatra’nın gözlerinden geldiğini herhalde anlamışsınızdır.

Babamın ölümünün ardından ilk yaşadığımız olay ağabeyim Marcelino'nun trajedisi oldu. Bir akşam, sokakta saklambaç oynarken çöp kamyonunun arka tekerlerinin altında kaldı. Hemen oracıkta öldü.

Onun o kitap kafasına sarılıp ne çok ağladım!

Bundan bir süre sonra, daha önce hiç sevgilisi olmamış ağabeyim Mirto, kasabaya ziyarete gelmiş olan bir dul kadına abayı yaktı; kara dul onun beynini öyle bir yıkadı ki, hiç düşünmeden onun peşi sıra Coyhaique şehrine gitti. Ülkenin güneyine doğru dört bin kilometreden uzun bir mesafe!

Kimseye haber vermeden çekip gitti.

O on altı yaşındaydı, dul ise yirmi sekiz.

Daha sonra, kuzeyde turneye çıkmış olan bir profesyonel futbol kulübü, kasabadan bir takımla gösteri maçı yaptı. Ağabeyim Manuel'in çalımlarından ve şutlarından o kadar etkilendiler ki, onu daha alt liglerde yetiştirmek üzere başkente götürdüler.

O en azından vedalaştı.

Hiç kuşkusuz, gerçekten en acı –Marcelino'nun ölümü kadar acı– olay, en büyük ağabeyim Mariano'nun başına gelendi. Artık şirkette çalıştığı ve bir büyük adam maaşı aldığı için çok geçmeden içki içmeye baş-

ladı. İşten çıkınca arkadaşlarıyla birlikte kafa çekmeye gidiyordu. Bir gece zilzurna sarhoşken, meyhanenin tam ortasında, avazı çıktığı kadar bağırarak, o adi tefeciye kendisinin öldürdüğünü anlattı. İki gün sonra li-mandan iki polis memuru geldi ve onu tutuklayıp götürdü.

Adamı bana yaptığı o rezil şeyin intikamını almak için öldürdüğünü asla söylemedi. Sadece bunu parasını çalmak için yaptığını, ama aşağılık tefecinin cebinden ekmek kırıntısından başka bir şey çıkmadığını söylemekle yetindi.

Bütün bunlar yetmezmiş gibi, yine o günlerde kasabaya ilk televizyon geldi ve herkes bu aletin sine-mayı sonsuza dek bitireceğine dair öngöründe bulundu. Mariano'nun tutuklanması ve televizyonun gelişi, neredeyse eşzamanlı gelişen bu iki olay, kaderim üzerinde belirleyici oldu.

Ağabeyimin yokluğu yüzünden evimi, televizyonun varlığı yüzünden ise işimi kaybetme riskiyle karşı karşıya kalmıştım.

İlk televizyonun kasabaya geldiği gün gerçekten görülmeye değerdi.

Pastanenin sahibi Don Primitivo'nun "resimli bir radyo" getirmek için limana gittiğini duymayan kalmamıştı. Ayrıca altı metre yüksekliğinde bir bakır anten siparişi vermişti. İşte bu yüzden, yegâne bagaj olarak kocaman bir karton kutuyla birlikte gondoldan indiği o akşamüzeri, kasabanın yarısı onu bekliyordu.

Gençlerin en yapılısı, üzerinde *Westinghouse* yazan kutuyu sırtladı ve etrafı insanlarla çevrili bir halde yola koyuldu. Etrafını saran bir çocuk ordusu kutuya dokunmak için sıçrayıp dururken, büyük bir heyecan içindeki en yaşlılar ona biraz yavaş yürümesini, zira bu zamingoların çok hassas şeyler olduklarını söylüyorlardı. Kutu pastaneye, sanki Tirana Bakiresi'nin ikonasıymışçasına, peşinde gerçek bir mümin alayıyla birlikte ulaştı.

Bunları daha sonra başkalarından dinledim. Ben o sırada Gary Cooper'ın bir kovboy filmini seyrediyordum. Eve döndüğümde beni bekleyen hiç kimse yoktu. Kendime bir fincan çay hazırladım ve çayımı yeni gördüğüm filmin dışında hiçbir şey düşünmemeye çalışarak içtim.

Bir süre masada oturup bekledim.

Ardından, kemerime tahta tabancaları yerleştirip geniş kenarlı şapkayı kafama geçirdim ve aynanın karşısında Gary Cooper'ın "çelik bakış"ını çalışmaya başladım. Bir süre "silah çekme" antrenmanı yaptım: Tabancaları mümkün olduğunca hızla kılıfından çekip çıkarıyor, ateş ediyor, işaretparmağımda döndürüyor ve sonra tekrar kılıfına sokuyordum.

Kısa bir süre önce, kovboyların daha hızlı silah çekmek için tabancanın kılıfını yağladıklarını ve arpacığını cilaladıklarını öğrenmiştim. Benim tabancalarımın arpacığı yoktu, bu yüzden sadece kılıfları yağlamam yeterliydi. Hemen yarın bakkaldan bir parça yağ almaya karar verdim.

Daha sonra kapıya çıktım.

Ama kimse gelmedi.

Koşarak geçen biri yolun karşısından bana seslendi ve herkesin Don Primitivo'nun yeni gelen televizyonunu seyretmeye gittiğini söyledi.

Hemen kapıyı çektim ve bunca tantananın sebebini görmeye gittim.

Elde kullanma kılavuzu, şirketin elektrikçisinin yardımıyla aleti bir an önce çalıştırmak için sabırsızlanan Don Primitivo pastanedeydi. Televizyonu tezgâhın arkasındaki raflardan birinin üzerine, karamel kavanozları ile sigara standının arasına koymuştu. Mekân, daha önce hiç olmadığı kadar doluydu. Gecenin ilk devriyesine çıkmış olan iki polis bile yeni aletin çalışmasını görmek için pastanede kalmışlardı.

Elektrikçi fişleri ve bağlantıları kontrol ederken, Don Primitivo kullanma kılavuzunu, sanki elindeki bir korsan hazinesinin haritasıymışçasına inceliyor ve bir yandan da televizyonun düğmelerine basıp duruyordu. Bu arada, çatıdaki iki adam, insanların aşağıdan koro halindeki bağırışlarına uygun olarak anteni döndürüyorlardı:

“Bu tarafa!”

“Biraz daha bu tarafa!”

“Şu tarafa!”

“Biraz daha şu tarafa!”

Herhangi bir anda ortaya çıkabilecek mucizevi bir belirişi görme beklentisiyle herkes bakışlarını televizyonun ekranına sabitlemişti. Ne var ki, görülen yegâne şey, dayanılmaz bir cızırtının eşliğinde hareket eden ve

bu halleriyle bir filmde gördüğüm çekirge sürüsünü andıran çizgi ya da noktalar dı.

Bir süre sonra ekranda bir savaş filmininkine benzeyen ilk görüntüler belirmeye başladı. İnsanlar, sanki suyun altında hareket ediyormuş gibi bulanık görünüyordular. Ama kesinlikle hiçbir şey duyulmuyordu, sadece yağda lokma kızartması sesi –cızırtı buna benziyordu– ve arada sırada da, kesik kesik bir biçimde, kalabalığı heyecana sürükleyen kimi cümle parçacıkları.

Görüntü ve seslerin birbirine kavuştuğu kısacık anlarda, insanlar anteni kuran adamlara bağıırken korkunç bir şamata yaratıyorlardı:

“Tamam, oldu!”

Ama hemen akabinde cızırtı ve çekirge sürüsü geri geliyordu.

Ben aletin önünde kümelenen insanlara –birçoğu anlatımlarımın müdavimiydi– bakıyor ve görüntüyle sesin bir araya geldiği o anlarda gözlerinin nasıl parladığını görüyordum. Tıpkı benim evde Zorro’nun maskesiyle ortaya fırlayıp kılıcımla havada çok net bir Z harfi çizdiğim zaman parladığı gibi.

Pastaneden çıkarken kafamda birbirine zıt duygular vardı. Bir taraftan, insanların söylediğinin doğru olduğunu seziyordum: Eğer yaygınlaşmayı başarırrsa, televizyon sinemayı kaçınılmaz olarak öldürecekti. Ama aynı zamanda, kendi işim için küçük bir umut da taşıyor değildim, zira nasıl bir şey olduğunu gördükten sonra, kimsenin o hayaletimsi görüntüleri –ve o son derece soğuk kutuda– seyretmeyi benim film anlatımımı dinlemeye tercih etmeyeceğine ikna olmuşum.

O aletin, kendisine bakanları karşı konulmaz bir biçimde büyülediğinin kesinlikle farkındaydım, ama aynı zamanda yeniliği geçtikten sonra insanların uyanacağını ve tıpkı üzerlerindeki suyu atmak için silkelenen ıslak köpekler gibi silkelenip büyüünün etkisinden kurtulacaklarını ve sinemayla benim oturma odama geri döneceklerini de düşünüyordum.

Ve ben onlara yeniden filmlerimi anlatacaktım.

Bazılarımızın şimdiden senli benli bir biçimde verdikleri isimle TV, ağza yeni atılmış bir çiklet gibiydi: Yeterince çiğnedikten sonra artık bir tat almamaya başlayacak ve onu kaçınılmaz olarak yere tüküreceklerdi.

Böyle olacağını göreceklerdi.

Televizyon geldiğinde, ağabeyim tutuklanıp götürüleli yaklaşık bir hafta olmuştu. Bir pazartesi sabahı, neden şirketten biri gelip evi boşaltmam gerektiğini söylemiyor diye artık kendi kendime sormaya başladığım sırada, genel müdürün kırmızı surattı pencerede belirdi.

Güneş pampada neredeyse yılın her günü ortalığı kavursa da, o günkü, ender bulutlu sabahlardan biriydi. Yaşadığım onca şeyin ardından, kötü şeylerin benim başıma bulutlu günlerde geldiğinden artık kesinlikle emin olmuştum. Babamın ninesinden sürekli dinlediğini söylediği şu “Örümcekler ağlarını sadece bulutlu günlerde örer” sözü eğer doğruysa, benim kötü kaderim en çalışkan örümcek türlerinden biri olmalıydı.

Gringo kafasını pencereden içeri uzatıp komik yabancı aksanıyla seslendiği sırada üzerimde babamın nefret ettiği ama artık vücuduma mükemmel oturan, annemin şu kırmızı benekli ve fırfırlı elbisesi vardı.

Onu içeri aldım.

Bana tıpkı mezarlıkta baktığı gibi bakarak içeri girdi. O sırada gözlerindeki parıltı, çok saf bir şekilde dizlerine oturup film anlatırken tefecinin gözlerinde belirmiş olanın aynısıydı. Ama bay genel müdürün üstü başı o pis ihtiyar tefeciden çok daha düzgündü. Ve mavi göz-

leri vardı. İnsanlar onun sempatik bir gringo olduğunu söylüyorlardı.

Kafasına panama şapka takıyordu.

Pipo içiyordu.

İnsanları güldüren bir İspanyolca konuşuyordu.

Ayrıca, buraya geldiğinde evli olduğu, ama Atacama Çölü'nün tahammül edilmez manzarasını gören karısının ülkesine geri dönmeyi tercih ettiği söyleniyordu. Dediklerine göre, "Kadınlar burada tuzdan heykellere dönüşüyorlar" demiş.

Bay genel müdür, bana evi teslim etmem gerektiğini bilip bilmediğimi sordu.

Bildiğimi söyledim.

Bana gidecek bir yerim olup olmadığını sordu.

Ona olmadığını söyledim.

Bana evde kalmayı isteyip istemediğimi sordu.

Ona istediğimi söyledim.

Bana film anlatmaktan başka bir şey yapmayı bilip bilmediğimi sordu.

Ona bilmediğimi söyledim.

Bunun üzerine bana öylece baktı. Bu bir uzman bakışıydı. Bir yarış atına nasıl bakılırsa öyle bir bakış. Ardından, düşünceli bir şekilde piposundan bir nefes çekti ve önünde filmlerimi anlattığım beyaz duvarın orada kesik adımlarla gezinmeye başladı. Hiç sesimi çıkarmadan onu gözlemlemeye koyuldum. Ne zaman ki durup çenesini okşayarak tekrar bana baktı, işte o zaman –çenesini okşama biçiminden– onu bir keresinde evde annemle konuşurken gördüğümü hatırladım. Bu, babamın henüz çalıştığı dönemde olmuştu.

"Senin için ne yapabileceğimize bakacağız, kızım" dedi en sonunda.

Netice itibarıyla kantinde, paketleme işinde çalışmaya ve geceleri de bay genel müdürün kollarında uyuma-ya başladım. Kırsalda değildik ve buralarda bu tür şeyler pek yaygın değildi, ama ben o sırada on dört yaşındaydım, gringo ise elli bir.

Televizyon, gizemli ve son derece bulaşıcı bir salgın gibi maden kasabasını giderek ele geçirdi. Ve görünüşe göre, bilinen bir panzehiri yoktu.

Don Primitivo'nun pastanesinin ardından yeni bir televizyonun kurulduğu yer Şirket Çalışanları Kulübü oldu. Onun ardından İşçiler Sendikası. Sonra da rahmetli Doña Filiberta'nın pastanesi. Daha sonra insanlar borca girip kendi televizyonlarını satın almaya başladılar. Daha bir yıl dolmadan televizyonsuz ev kalmadı. İşçilerinkiler 37 ekrandı, şirket idari personelininkilerse 60. Evlerin çatıları anten ormanına dönüştü ve yeni yeni sözcükler her tarafta işitmeye başladı: *Ekran, sinyal, kontrast, kanal*.

Televizyon bir daha çıkmamak üzere hayatımıza girmişti.

İlk kez sinemada tamamen boş koltuk sıraları görülmeye başlandı. Aynı şekilde insanlar gidip kasaba meydanında oturma alışkanlığını bıraktılar. Hatta sokaklar bile her zamankinden daha ıssızlaştı, özellikle de “Barnabas Collins” isimli vampir dizisinin televizyonda yayınlandığı saatlerde.

Bana gelince, sadece arada sırada, hasta –ve televizyonsuz– bir ihtiyarın eski bir filmi anlatmam için beni

çağırttığı oluyordu. Ya da İşçiler Sendikası'nda bir gece düzenlendiğinde, programı doldurma maksadıyla beni şarkı söylemeye davet ediyorlardı.

Böyle durumlarda, aldığım alkışlar artık eskisi kadar olmasa da, ben o mutluluğu tekrar tadıyordum.

Dünyayı değiştiren kimi olaylar işte o günlerde yaşandı. Hippiler ortaya çıktı. İnsan Ay'a gitti (bunu televizyonda gösterdiler). Salvador Allende iktidara geldi. Bir seferinde Fidel Castro maden kasabasının ana cad-desinden geçti (bir cipin camının ardından sadece dal-galanan sakalını görebildik).

Güneyde, doğduğu köyde, annem intihar etti. Kendi-ni bir incir ağacına astı. Bunu o çok sevdiği ipek eşarp-larından biriyle yaptığını söylediler.

Benim bundan iki ay sonra haberim oldu.

Bu arada General Pinochet askeri darbe yaptı. Dar-beyle birlikte birçok şey ortadan kayboldu. İnsanlar kayboldu. Tren kayboldu. Güven kayboldu.

Bay genel müdür kayboldu.

Yerine bir askeri getirdiler. Ben yine yalnız kaldım. O benimle vedalaşmadan gitti. Ülkesine geri döndüğünü söylüyorlardı (kimileriye onun kurşuna dizildiğini fısılda-şıyorlardı). Neticede gringoya karşı sevgi duymaya başla-mıştım. Bazen sarhoş olup beni dövse de, kötü biri değildi.

Bana bir televizyon bile hediye etmiřti.

Özünde yalnız ve duygusal biriydi. İktidarsızlığı yü-zünden çok acı çekiyordu. Bir bakıma babam gibiydi: Belden aşağısı işlevsizdi.

Sonrası malum, maden kapandı. Herkes kasabadan gitti.

Ağlayarak gidiyorlardı.

Ben kaldım. Tek başıma kaldım. Ne gidecek bir yerim ne de birlikte gidecek kimsem vardı.

Dul kadının peşinden giden ağabeyim Mirto'dan bir daha hiç haber alamadım. Aynı şekilde futbolcu Manuel'den de; ismi herhangi bir başkent kulübü kadrosunda hiç duyulmadı. Bir seferinde biri bana, onun sarhoş halde bir Valparaíso genelevinde görüldüğünü söyledi.

Mariano ise hâlâ hapiste. Tefeci cinayetinden aldığı cezayı doldurmak üzereyken başka bir mahkûmla kavgaya etti ve onu öldürdü. Kendisi kavgadan yaralı çıktı. Yeniden onca yıl cezaya mahkûm edildi. Sadece birkaç kez onu ziyarete gidebildim.

Benden bir daha gelmememi istedi.

Bu ona acı veriyormuş.

Bana da acı veriyordu. Hareketlerinde filmlerdeki kötü adamların hareketlerini görüyordum (ağzının kenarından tükürerek konuşuyordu). Ayrıca, tefeciye öldürdükten sonra kekeleyi bırakmıştı. Ve bu bende anlatılamaz bir korkuya sebep olmuştu.

Onu son kez annemizin ölüm haberini vermek için ziyaret ettim.

Hayalet bir köyde tek başına yaşayan tek kadın herhalde benimdir. Burada rehberlik yapıyorum. Güherçilenin tarihçesinden bahseden kitapçıkları, eski fotoğrafları, *Ecran* dergisinin eski sayılarını, bez bebekleri, teneke kutudan yapılmış kamyoncukları ve terk edilmiş evlerde dolaşırken bulduğum diğer şeyleri satarak yaşıyorum.

Bu güherçile madeninden geriye kalanları görmeye gelen herkes, şaşkınlık içinde, bu çorak yerde nasıl yaşayabildiğimizi soruyor.

Manzara onların gözüne cehennemin herhangi bir kesiminden çok farklı görünmüyor.

Ben ise onlara, gururla, buranın eskiden bizim için cennet olduğunu söylüyorum. Onlara kasabada sürdürdüğümüz hayatı anlatıyorum. Burada kimse açlıktan ölmüyordu. Birbirimize yardım ediyorduk. Geceleri kapılarımızı kilitlemeden uyuyorduk ve hiçbir şey olmuyordu. Ziyaretçiler beni kuşkuyla dinliyorlar. Kimileriye sanki bir acımayla. Beni nostaljik –bazense romantik ya da melodramatik– bulanlar da çıkmıyor değil.

Birçoğu benim deli olduğumu düşünüyor.

Bunu hiç umursamıyorum. Aksine, daha esinli olduğum günlerde onları tüm ömrümü geçirdiğim yer olan

bu eve –ya da ondan geriye kalana– getiriyorum. Burada onlara film anlatıcısı kızın öyküsünü anlatıyorum. Beni şaşkınlık içinde dinliyorlar. Özellikle de genç olanlar; günümüzün teknolojik dünyasında film anlatıcısı bir kız onlara inanılmaz geliyor.

Onlar gün batarken arabalarına binip kendi şehirlerine dönünce, ben tekrar kendim oluyorum: Terk edilmiş bir kasabanın hayaleti.

Yoksa tuzdan bir heykel mi?

İşte o zaman ufuk çizgisini seyretmek için kilisenin kulesine çıkıyorum. Her akşam karanlığı eski bir filmin, technicolor ve sinemaskop –çinko duvarları döven rüzgâr filmin müziği yerine geçiyor– bir filmin son sahnesine benziyor. Her gün tekrarlanan bir film. Bazen hüzünlü, bazen daha az hüzünlü.

Ama sonu hep aynı:

O kararan büyük perdenin derinliklerinde tekerlekli sandalyesiyle uzaklaşan babamı, teker teker uzaklaşan ağabeylerimi ve rüzgârda uçuşan ipek eşarbıyla uzaklaşan annemi görüyorum. Tıpkı kasabanın diğer sakinleri gibi onların buradan gidişini, bir serap gibi ufuk çizgisinde kayboluşlarını görüyorum; bu arada müzik yavaş yavaş azalıyor ve silüetlerinin üzerinde hayatta kimsenin okumak istemediği o kesin ve kaçınılmaz sözcük beliriyor:

Artık hikâyenin sonunu bilseniz de, annemle ilgili henüz anlatmadığım bir şey var. Anlatmaya üzüldüğüm bir şey.

Ama bugün onu anlatacağım.

Farz edin ki –bazen kasabanın sinemasında olduğu gibi– makinist film bobinlerini karıştırdı ve filmin ortası en sona kaldı.

Bir kış günü, benim artık bay genel müdürün resmi metresi olduğum dönemde, kasabaya bir sirk geldi. Çadırının her tarafı yamalı fakir bir sirk. Sergilenen numaralar arasında bir de dansçı kadın vardı. Biri gelip onun annem olduğunu söyledi. Ben onu görmeye gitmek istemedim. Gururdan ya da kızgınlıktan değil, sırf acımadan ötürü. Yıkılan hayallerinden (tıpkı benimkiler gibi) ve o sefil sirkte sürdürdüğü yoksul hayattan ötürü ona karşı acıma hissediyordum. O sırada otuz altı yaşında olmalıydı. Ben on sekizindeydim, kantinin paketleme bölümünde çalışıyordum ve benden neredeyse kırk yaş büyük bir adamın sevgilisiydim. Benimle asla evlenmeyecek bir adamın. Dahası, insanların fısıldaştığına göre, eskiden annemin de sevgilisi olmuş bir adamın.

Gerçekte ikimiz de yıkılan hayallerdik.

İşte bütün bunlardan ötürü, o gece eve kapanmaya ve onu görmeye gitmemeye karar verdim. Buna dayanamazdım. Daha sonra doğru yaptığımı anladım, zira çok az seyircinin gelmesinin yanı sıra gösteri de içler acısıymış.

İnsanlar sırf acıdiklarından alkışlamışlar.

Gösterinin ardından, aynı zamanda hamallık, hokkabazlık ve sihirbazlık yapan palyaçolar çadırı sökerken, sokakta giderek yaklaşan ve en sonunda kapının önünde duran topuk sesleri işittim. Titremeye başladım. Ardından kapı çalındı. Artık hiçbir şüphem kalmamıştı. Bu tıpkı annemin kapı çalma şekliydi. Ona kapıyı açma arzularımla mücadele ederken kapının arkasına dayandım. Diğer taraftan nefes alışığı duyuluyordu. “Kapıyı aç, kızım” diyordu hıçkırıklar arasında. Ben de ağlıyordum. Aynı kalasa sarılmış iki gemi kazazedesi gibiydik. Ev, sokak, kasaba var olmayı bıraktılar. Sadece kapının her iki yanında o ve ben vardık.

Dünyanın iki yarısı olarak sadece o ve ben.

Bir süre sonra seslenmekten yoruldu ve uzaklaşan topuklarının gürültüsünü duydum. Bir tarafım onun peşinden koşmak isterken, elim kapı tokmağını sımsıkı kavramayı sürdürüyordu. Üç gün boyunca hiç durmadan ağladım.

Daha sonra, ölüm haberini alınca, gözümünden tek bir damla yaş dökülmedi. Sanki bu filmi daha önce iki kez görmüş gibi oldum.

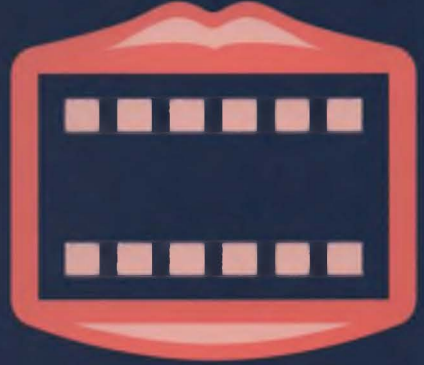
BİR FİLMİ ANLATMAK BİR RÜYAYI ANLATMAK GİBİ BİR ŞEY...

Sili'nin küçük bir kasabasında yaşayan on bir yaşındaki Maria Margarita'nın film anlatmak gibi garip bir yeteneği vardır. Pampanın göz alabildiğine uzandığı, güherçile madeninin insanların kaderini belirlediği bu kasabaya ne zaman Marilyn Monroe, Gary Cooper ya da Charlton Heston'un oynadığı bir film gelse hemen bir bilet almır ve Maria doğrudan sinemaya gönderilir. Maria sinemadan döndüğünde, tekerlekli sandalyeye mahkûm babası ve dört kardeşine filmi anlatır. Bir süre sonra bu işte o kadar ustalaşır ki kasaba halkı onu dinlemek için eve akın etmeye başlar...

Hatta bu iş küçük bir aile şirketine dönüşür; işte, düşüş de o zaman başlar...

Hernán Rivera Letelier'den küçük bir kızın sinema sevdasına dair büyülmüş bir masal...

Hernán Rivera Letelier 1950 yılında Sili'de doğdu. Uzun yıllar Kuzey Şili'deki güherçile madenlerinde çalıştı. 1991 yılında *La Reina Isabel cantaba rancheras* adlı romanıyla büyük üne kavuştu. Romanları pek çok dile çevrildi. Hernán Rivera Letelier 2001'de Fransa Kültür Bakanlığı tarafından Sanat ve Edebiyat Şövalvelik Nişanı'na layık görüldü.

Çeviren: Süleyman Doğru

DK
DOĞAN
KİTAP

ISBN 978-605-09-2518-0

9 786050 925180

sertifika no: 11940

Tavsiye
edilen
satış
fiyatı

₺ 11